

Vapaa Ajattelija

4/2007

**Pakanat Rasion
Karhuluodolla**

**Jumalattomista arvoista
Kainuussa vireitä
vapaa-ajattelijoita
Monikasvoinen Rinkeby**

Vapaa-ajattelijain liitto ry.

Vakuuttavaa itsevarmuutta vai ärsyttävää ylimielisyyttä?

Kun puhutaan uskonnottomien imagosta ja vaikutusmahdollisuuksista, on merkitystä sekä sillä, *mikä* on viestimme sisältö, että sillä, *miten* asioita ilmaisemme. Idealistisessa maailmassa ihmiset toki muodostaisivat johtopäätöksiä saatavilla olevia argumentteja neutraalisti harkiten, mutta tosielämässä muodolla on suuri merkitys, jopa sisältöä suurempi.

Minkälainen käytös sitten on tehokkainta ateismin "ilosanomien" kommunikoinnin kannalta? Tyhjentävä vastaus sisältää toki lukuisia osa-alueita, tässä tarkastelen vain sitä, mikä erottaa itsevarman käytöksen ylimielisestä. Lueskelin tätä pohdintaa läpi viimevuotisen TV2:n "Jumala-ilta" -ohjelman innoittamia webbi-kommentteja omasta esiintymisestä. Lisähaastetta kyseisessä talk-show-ohjelmassa toivat osallistujien suuri määrä (18) ja lukuisat aiheet, jotka yhdessä rajoittivat kunkin aiheen ja puheenvuoron pintaraapaisuun, herkitäten ihmisten ärsytyskynnystä.

Jotkut keskustelijat näkivät käytökseni ärsyttävänä: "Ärsyttävimpinä tyyppinä koin tosi-uskovaiset ja vapaa-ajattelijoiden edustajan, oman paremmuuden hehku yhdisti molempia."

Toiset puolestaan olivat saaneet eri mielikuvan: "Kristitty josta tulee tätä paremmuuden hehkuja noin 400-kertaa ärsyttävämpi mitä itsevarma vapaa-ajattelijana, jonka itsevarmuus on perusteltavissa paljon paremmin."

Näyttää siltä, että tässäkin asiassa kolikolla on kaksi puolta: käytös, jonka joku näkee selkeänä, asiantuntevana, itsevarmana, vakuuttavana, aktiivisena, aloitteellisena, määrätietoisena ja innostavana on toisesta kuuntelijasta ylimielistä, kiihkeää, hyökkäävää, omahyväistä, hurmoksellista, umpimielistä, dogmaattista ja julistavaa. Vastaavasti jonkun mielestä nöyrä, kuunteleva, asiallinen, miellyttävä, kyseenalaistava, lempeä, ymmärtävä, mallillinen, neutraali ja joustava tyyppi voi olla toisen mielestä mitäänsanomaton, hiljainen, epämääräinen, käsittämätön ja mielistelevä.

Molemmissa tapauksissa voidaan esiintyjä ko-

kea ärsyttävänä, niinpä "kultaisen keskitien" kulminen näiden välissä on todella vaativa haaste. Strategian valinta vaikeutuu entisestään kun yleisönä on miljoonan televisiokatselijan heterogeeninen joukko ja aikaa perusteiden esittämiselle niukasti.

Liika varmuus ja itsevarmuus ovat pahasta. Mutta kuinka paljon on liikaa? Teoriassa toki kaikissa näkemyksissä on olemassa erehtymisen mahdollisuus. On mahdollista, että ateismin perusteluista huolimatta näkökanta on virheellinen ja itse asiassa joku maailman teistisistä uskonnoista oikeassa.

Pitäisikö keskusteluohjelmissa aina esittää nöyrästi tämä mahdollisuus? Kysymystä voidaan verrata siihen, pitäisikö maapallon ympäri matkustuksesta puhuttaessa myös aina nöyrästi muistuttaa mahdollisuudesta, että maapallo onkin litteä pannukakku ja matkustus johtaa reunalta putoamiseen? Voisi vaikuttaa siltä, että kummassakaan tapauksessa huomautus ei olisi tarpeen sillä erehtymisen todennäköisyys on tieteen tulosten valossa pieni (maapallon litteys itse asiassa lienee todennäköisempää, koska se ei ole yhtä räikeässä ristiriidassa luonnonlakien kanssa). Lisäksi kielenkäytöstämme tulisi ylivoimaisen monimutkaista, jos jokaiseen epävarmaan väitteeseen – eli siis kaikkiin väitteisiin – pitäisi tällaisia ehtoja lisätä.

Maapallon pyöreyydessä ja jumalien olemattomuudessa on kuitenkin se keskustelun kannalta oleellinen ero, että edellinen on yleisesti hyväksytty kun taas jälkimmäinen ei. Lienee niin, että jos jokin käsitys ei ole yleisesti hyväksytty, on sen esiintuominen "yksinkertaisena totuutena" ylimielisyysnäkökulmasta epäviisasta, olipa sen todennäköisyys järkevästi miten korkeaa hyvänsä. Tällöin lienee minunlaisten innokkaiden ateistienkin parempi nöyrästi niellä varmuutensa, puhua perusteista, perusteista ja aina vain perusteista ja jättää johtopäätösten teko kuulijalle.

Robert Brotherus

Vapaa Ajattelija

4 - 2007

Jumalattomia arvoja s. 5

*Euroopan eturivin esseisti, triesteläinen kirjailija **Claudio Magris** pohtii yhteiskuntia ylläpitäviä jumalattomia perusarvoja.*

Esa Aallas

Uudissanoja uskonnoista ja uskonnottomuudesta s. 8

Esa Ylikoski

Iloinen pakanaristeily s. 9

Raision ja Turun Vapaa-ajattelijat risteilivät yhdessä Raision Karhuluotoon.

Riitta Parviainen

Teuvonneuvo s. 11

Vapaa-ajattelu elää vireänä Kainuussa s. 13

Vapaa-ajattelijain liitto palkitsi toukokuun lopulla kainuulaisia vapaa-ajattelijoita, jotka ovat vuosikymmeniä tehneet aktiivista järjestötyötä Kainuussa.

Aki Räisänen

Pääsihteeriltä s. 15

Rinkeby – tunnelbana tulevaisuuteen s. 16

Jukka Turunen on tutkailut tukholmalaislähiön muuttumista monikulttuuriseksi.

Järjestöuutisia s. 18

Näkökulma s. 19

Nykyjournalismin ihanuus ja kurjuus

Seksuaalisuus, parisuhteet ja lisääntymisterveys s. 20

Esa Ylikoski

Kirjat s. 22

Keskustelua s. 27

Kannen kuva: Kesäinen sää houkutti raisiolaisten ja turkulaisten vapaa-ajattelijain jälkikasvua vesileikkeihin veneretkellä Karhuluotoon.

Kuva: Robert Brotherus

VAPAA AJATTELIJA 4/2007

Kuva: Esa Aallas

Kuva: Robert Brotherus

Kuva: Aki Räisänen

Kuva: Jukka Turunen

Jumalattomia arvoja

Euroopan eturivin esseisti, triesteläinen kirjailija Claudio Magris pohtii uudessa teoksessaan *La storia non è finita, Etica, politica, laicità* (Historia ei ole päättynyt, etiikasta, politiikasta, tunnustuksettomuudesta) yhteiskuntia ylläpitäviä jumalattomia perusarvoja.

Kun tapasimme vuosituhannen alussa triesteläisessä kahvilassa Caffè San Marcossa, tietorikas kirjailija lausui haastattelun aluksi ulkomuistista katkelmia *Kalevalasta*. Samassa hengessä minun olisi kait pitänyt vastata **Danten Jumalaisen näytelmän** suomennetuksi säkein.

Tammikuussa 1914 avattu kahvila on yksi niistä mikrokosmoksista, joita Magris kuvaa Italian merkittävimmän kirjapalkinnon La Stregan hänelle tuoneessa *Microcosmi*-teoksessaan (Mikrokosmoksia 2002). Germanisti opettaa Triesten yliopistossa saksalaista kirjallisuutta ja kulttuuria.

Kulttuurikahvilan marmoripöydällä lepäsi triesteläiskirjailijan läpimurtoteos, kymmenille kielille käännetty *Danubio* eli Tonava (2000) sekä *Corriere della Sera* -sanomalehti, jota tekijä on avustanut vuosikaudet säännöllisesti. Uusin, neljänteen painokseen neljässä kuukaudessa yltänyt teos sisältää valikoiman lehtiesseitä.

Monista niissä esseisti pohtii lakeja, joita Jumala ei ole kirjoittanut. Yhdeksi avainkäsitteeksi nousee ”laicità”. Sanalle ei ole vakiintunutta suomenkielisiä

vastinetta eikä sanakirjani tarjoama ”maallikkous” kata koko käsitettä. Sen sijaan vielä vakiintumaton ilmaisu ”tunnustuksettomuus” kuvaa paremmin sitä, mitä laicità-käsite tarkoittaa.

Magrisin mukaan tunnustuksettomuus merkitsee älyllistä suhtautumista asioihin ja ilmiöihin. Kyse on kyvystä erottaa niistä se, mikä on pääteltävissä järjen avulla ja se, mikä perustuu uskomuksiin.

Asenne edellyttää suvaitsevaisuutta, epäilevää kapinallisuutta varmoiksi väitettyjä totuuksia kohtaan, itsekriittisyyttä sekä kaikkien idoliin riisumista mystiikan harsoon peitettyistä salaperäisyyksistä – myös omien. Kyse on asenteesta, joka ei aseta mitään filosofiaa, ideologiaa tai uskontoa muiden ylle.

Jumalattomia kivijalkoja

Tunnustuksettomuuden kivijalkoja ovat ihmisoikeudet ja perusoikeudet. Kulttuurimme jumalattomia kivijalkoja ovat ihmisarvo, ihmisten tasavertaisuus – myös roomalaiseen oikeuteen perustuvan lain edessä, yksilön vapaudet sekä kansanvalta. Kirjailijan mielestä yksikään uskonto tai valtio ei saisi rikkoa tai horjuttaa näitä jumalan kirjoittamattomia lakeja.

Hänen mukaan harva käsite on ymmärretty niin väärin kuin tunnustuksettomuus. Esimerkiksi tunnustukseton yksilö, italiaksi ”laico” ei merkitse samaa kuin agnostikko tai ateisti. Niin agnostikko, ateisti kuin katolinen voivat suhtautua ja modernissa yhteiskunnassa heidän tulisi suhtautua tunnustuksettomasti moniin pää-

Triesteläiskirjailija Claudio Magris kirjoittaa usein Caffè San Marcossa, platonilaisessa akatemiassa.

Kuva: Esa Aallas

tettäviin asioihin, Magris katsoo.

Maallistuminen, sekularismi tarkoittaa eri asiaa. Niin yksilöt kuin kirkon ja valtion tapaiset yhteisöt ovat maallistuneet ja voivat maallistua. Esimerkiksi katolisen kirkon tulisi maallistua perhe- ja sukupuolikysymyksissä. Sukupuolten tasavertaisuutta nykyisin loukkaavan islamin puolestaan tulisi maallistua naiskysymyksessä, jotta muslimit sopeutuisivat länsimaiseen tunnustuksettomaan kulttuuriin.

Italian pientä tasavaltalaispuoluetta kannattava Magris pitää tunnustuksettomuutta myös hyvin poliittisena käsitteenä. Jo muinaiset roomalaiset pohtivat sitä, mitkä seikat pitää antaa jumalan, mitkä keisarin päätettäväksi.

Vaikka Dante myöhemmin katsoi, että jumalan ja keisarin päättämät asiat tulisi erottaa toisistaan, niin historia kertoo toista. Jumalina itseään pitämiä hallitsijoita on riittänyt ja vielä enemmän niitä, jotka ovat uskoneet omaavansa jumalallisia ominaisuuksia. Toisaalta löytyy yhä fundamentaalisia uskontokuntia, joiden mielestä valtio on osa jumalaa.

Tunnustukseton valtio ei aseta mitään uskontoa erityisasemaan ja takaa jokaiselle uskonvapauden. Tällaisessa tilassa julkisen vallan tulisi Magrisin mielestä kohdella kaikkia uskontoja ja uskonottomia maailmankatsomuksia yhdenvertaisesti. Näin myös kristitty voi toimia yhteiskunnallisissa asioissa tunnustuksettomasti pitämällä kirkon ja valtion asiat toisistaan erillään.

Triesteläiskirjailijan kotimaassa valtio ja Vatikaani hylkäsivät vuoden 1984 konkordaatissa periaatteen, jonka mukaan katolisuus ymmärretään valtiuskonnoksi. Tätä edelsi monitulkintainen tilanne. Vuonna 1929 **Mussolini** ja Vatikaani sopivat, että katolisuus asetetaan valtiuskonnoksi, josta taas maailmansodan jälkeisessä perustuslaissa ei ole mainintaa.

Katolinen kirkko säilytti kuitenkin saapasmaassa vuosikymmenet kristillisdemokraattisen puolueen tuella vahvan, vasta viime aikoina murentuneen asemansa. Isä **Camillo** marssi aina kommunisti **Pepponen** edellä.

Ranskahan erotti valtion ja kirkon toisistaan yli sata vuotta sitten. Ruotsissa evankelisluterilaisen kirkon virallinen asema valtiossa päättyi satakunta vuotta myöhemmin, vuonna 2000. Sen sijaan meillä luterilaisella ja ortodoksisella uskonkunnalla on yhä erityissuhde julkiseen valtaan.

Koko Euroopan tasolla on myös käyty jumalantonta kiistaa. Huhtikuussa paavi **Benedictus XVI** arvosteli jyrkästi Eurooppa-julistusta, koska siinä ei mainita lainkaan jumalaa. Paavin mukaan Eurooppa on syyllistynyt uskosta luopumiseen unohtaessaan jumalan ja omat kristilliset juurensa. Jo

syksyllä 2003 europarlamentti kaatoi viittauksen Euroopan juutalaiskristillistä juurista äänin 283–211.

Koulu ei ole sakaristo

Kirjailija pohtii esseissään myös opetuksen merkitystä. Esimerkiksi Milanossa islam-yhteisö

on halunnut perustaa oman koulunsa. Hänen mielestään koulun ei pidä olla kirkon sakaristo tai teologinen seminaari. Sen sijaan julkisen koulun tulee taata kaikille oppilaille ketään syrjimättä oppimisen välineet ja edellytykset tulla toimeen nykyajan yhteiskunnassa.

Koulun ei pitäisi kasvattaa oppivelvollisia katoliksi, protestanteiksi, muslimeiksi tai agnostikoiksi. Koulun tarkoitus ei ole opettaa uskomaan Jeesukseen tai Muhammediin.

Magris suhtautuu kriittisen torjuvasti sellaisiin yksityisiin kouluihin, joissa korostuu jokin aate, moraalioppi tai uskonsuunta. Kouluihin, joiden avulla vanhemmat yrittävät siirtää katolisen, sosialistisen, porvarillisen tai nationalistisen arvomaailmansa jälkipolviinsa.

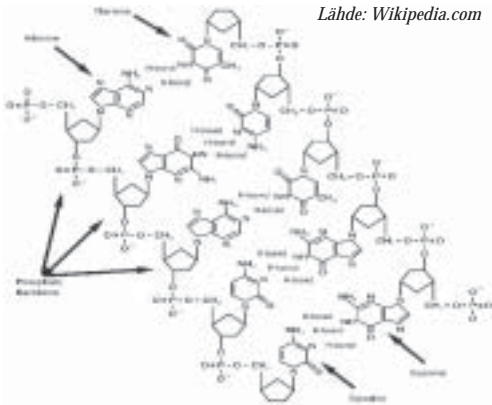
Hän myös ironisoi Triesten seudulla asuvia, itenäisempää asemaa saapasmaan pohjoisosille kannattavia padanilaisia, joiden mielestä on ajanhukkaa kertoa koululaisille mitään eteläosan väli-merellisyydestä.

Kristinuskon sangen keskeistä merkitystä Italian historiassa ei opetuksessa tule tietenkään sivuuttaa. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että raamatun opiskelu tai katolisuuden teesien pönttääminen olisivat pakollisia julkisessa koulujärjestelmässä.

Arvoja supermarketista

Magris pitää tunnustuksettomuutta demokratian ja kulttuurin välttämättömänä suolana monietnisessä yhteiskunnassa. Hänen mielestään yhteiskunta, jossa on paljon suljettuja yhteisöjä, on ahdistava paikka. Niiden nurkissa pesii suvaitsemattomuus. Aggressiivinen päälle käyvä vakuuttelu korvaa niissä kritiikin.

Lähde: Wikipedia.com

Toisaalta kirjailija myöntää, että ehdottomien uskomusten vastaisesta toiminnasta voi seurata myös arvottomuutta, normittomuutta ja periaatteettomuutta. Tämän tajusi hyvin aikanaan italialainen elokuvaohjaaja ja kirjailija **Pier Paolo Pasolini**, erityisesti kirkon pyhiä dogmeja rienannut radikaali taiteilija.

Magrisin mielestä arvorelativismi voi johtaa supermarkettiin, jonka hyllyiltä tarjotaan arvoja, filosofioita ja uskontoja kuin tavaroita. Jokainen voi täyttää tarpeidensa ja hetken mielihalujensa perusteella ostoskärrynsä: kaksi pakettia kristinuskoa, kolme zen-buddhismia, parisataa gramma ultraliberalismia, kimpale sosialismia ja sekoittaa niistä oman yksityisen cocktailinsa. Etenkin niin sanotut new age-uskonnot vaikuttavat napsivan palan sieltä, toisen täältä.

Kirjailija arvelee ilmiön johtuvan siitä, että emme nykyisin tiedä sitä, mikä maailmankatsomus rakentaa yhtenäisyyttä, kun yksikään tuonpuoleiseen elämään vetoava uskomusjärjestelmä ei tarjoa järkevää vastausta aikamme kysymyksiin.

Kristinusko kamppailee ensi kerran historiassaan kadotusta vastaan maallistuneessa yhteiskunnassa. Toisaalta eettiset, rationaaliset vaihtoehdot törmäävät vallitsevaan uskomusten kaaokseen eivätkä valitettavasti näytä vakiintuvan aikamme moraalilaeiksi.

Profeetta Zarathustra

Magris muistuttaa **Nietzchen** evankeliumista, jossa profeetta **Zarathustra** ilmoitti, että ihminen on ylittettävä silta. Nietzsche profetoi aikanaan jumalan kuolevan, tosin ennenaikaisesti. Tänä päivänä maallistuminen vaikuttaa kuitenkin tekevän todeksi Nietzchen profetian, koska uskonto, kirkko ja pyhyys näyttävät useamman mielestä aiempaa mielenkiinnottomimmilta.

Esseistin mielestä viimeksi kuluneina kahtena kolmena vuosikymmenenä maailma on muuttunut enemmän kuin monien menneiden vuosisatojen ai-

Magris pitää ihmisen dna:n selvittämistä historiamme todennäköisesti merkittävimpänä ja vallankumouksellisimpana saavutuksena. Sitä, että kaikkea elämää ja sen kehitystä säätelevät geenit eivätkä jumalat. Samoin kuin sitä, että inhimillisen elämämme aakkosten selvittäminen tekee mahdolliseksi muuttaa näitä elämämme aakkosia.

kana. Eikä muutos koske pelkästään yhteiskuntaa eikä kulttuuria vaan myös biologiaa, ihmisluontoa.

Magrisin pohdinta lähenee Oxfordin yliopiston professoria **Richard Dawkins'**a, jonka *Jumalharha*-teos ilmestyi keväällä 2007 suomeksi. Evoluutiobiologin mukaan jumalia koskeva uskomus on jumalharha kirjaimellisesti, sitkeä väärä uskomus.

Claudio Magris pitää ihmisen dna:n selvittämistä historiamme todennäköisesti merkittävimpänä ja vallankumouksellisimpana saavutuksena. Sitä, että kaikkea elämää ja sen kehitystä säätelevät geenit eivätkä jumalat. Samoin kuin sitä, että inhimillisen elämämme aakkosten selvittäminen tekee mahdolliseksi muuttaa näitä elämämme aakkosia. Tämä mahdollisuus koskettaa enemmän ihmistä kuin jumalaa ja luontoa. Jälkimmäisillehän elämä on jatkuvan muutoksen ja manipuloinnin kohde.

Ihmiselle tieto siitä, että ensi kertaa historiamme on mahdollista kloonata esimerkiksi Nietzchen ennakoima uusi ihminen – tai **Goethen Faustissaan** kuvaama keskiajan alkemistien yrittämä kemiallinen ihminen "Homunculus" – rapistuttaa ihmisyytemme perustaa.

Sillä juuri itsetietoisuutemme erottaa meidät muista eläimistä. Ja vaikka Magris arveleekin vievän varmasti aikansa ennen kuin ihmisiä ylipääntänsä kloonataan kuin jo karitsoita, niin hän ei oikein tiedä, lohduttaako tämäkään tieto.

Esa Aallas

Artikkeli perustuu Yle radio 1:ssä lähetettyyn, Jumalallinen heinäkuu -teemaan liittyneeseen Eurooppalaiseen puheenvuoroon: "Jumalattomia arvoja" (www.yleradio1/yhteiskunta/puheenvuorot).

Uudissanoja uskonnoista ja uskonnottomuudesta

Uskontoihin ja uskonnottomuuteen liittyviä uudissanoja näyttää syntyvän varsin niukasti. Näin ainakin vuosien 1982–2007 uudissanoja kartoittaneen kirjan mukaan (**Eronen Riitta**, *Uudissanat rötösherrasta salarakkaaseen*. Otava 2007). Kielen elävän kehityksen myötä uskonnollisia termejä kuitenkin otetaan sekulaariin käyttöön.

Kirjassa esitellään yli 2 500 uudissananaa 25 vuodelta, ja vuosikertasanat on esitelty MMM- eli *Mitä missä milloin* -kirjassa. Ennen niitä on kuitenkin yli sadan sivun mainio artikkeli, jossa sanaston kehitystä tarkastellaan teemoittain.

Neutraaleja uudissanoja on vähän. *Avoliitto*, *elämänkatsomustieto*, *katsomusaine*, *saattohuone*, *syrijmättömyys*, *uskonrauha* ja *viharikos* ovat harvoja uskonnottomaan tapakulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyviä uudissanoja. Esiopetuslain *elämänkatsomustietokasvatus* ei ole mukana, tuntevatkohan sitä edes lastentarhaopettajat, mutta minulle outo termi *uskontoteologia* on.

Läheskään kaikki uudissanat eivät vakiinnu käyttöön. Esimerkiksi Suomen kielen perussanakirjassakin ehdotettu *asuinliitto* ei korvannut *avoliittoa*, ja Kielitoimiston vuoden 2000 sanakirjassa sitä ei enää ole. *Menestyksen teologia* (1987), jossa uskolla selitetään menestymistä ja rikastumista, tuntuu nyt myös ainakin terminä oudolta.

Uskonnollisia termejä on otettu uudissanakäyttöön usein negatiivisessa merkityksessä siten, että mukana on epäsuoraa uskontokritiikkiä. Esimerkiksi *liturgia* tarkoittaa politiikassa kaavamaisa, samanlaisena toistuvaa tyhjää puhetta. Samantapainen merkityksen muutos koskee saarnaamista, jonka kohteeksi joutunut kokee epämieluisana. Eikä saman *virren veisaaminenkaan* saa suosiota.

Uudempaa perua oleva ilmaus *kalvinisti* (2006) tarkoittaa turhan vakavamielistä tosikkaa.

Alun perin uskonnollinen termi *missio* on nykyään tunnettu myös organisaatioiden johtamiseen ja toimintaan liittyvä termi, ja jonka käypä suomenkielinen ilmaus lienee *toiminta-ajatus*. Vuoden 1989 MMM esittelee *mission* kuitenkin pelkästään evankelioimistapahtumana tai -kampanjana.

Uudissanojen pohjalta voi myös pohdiskella uskonnottomien etu- ja katsomusjärjestöjen toiminnan kehittämistä, joko leikillään tai tosissaan – tai

sekä että. Järjestöjä pitäisi *profiloida* ja toimintoja *stailata* ja *tuotteistaa*? Protun ja Pro-Seremonioiden palveluita yhä *brändätä*? *Lobbausta* lisätä? Saada vaparien *feissareita* kaduille? Valtavirtaistaa (mainstreaming) vapaa-ajattelijoiden ohjelmallisia tavoitteita? *Voimaannuttaa* ja *valtaistaa* (empowerment) vapaa-ajattelijointa?

Lobbaus-termin korvaamiseksi muuten järjestettiin taannoin oikein kilpailu, ja voittajaksi tuli toimintaa jotenkin kuvaava *suhteilu*, joka ei kuitenkaan ole tullut käyttöön. Sen sijaan suomenkielisiä termejä *yhteiskuntasuhteet* ja *-vaikuttaminen* käytetään. Joka tapauksessa kaikki etujärjestöt *lobbaavat* minkä ehtivät ja osaavat niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti.

Näin *"valtavirtaistetaan"*, edistetään jotakin yhteiskunnallista asiaa siten, että se otetaan huomioon eri aloilla ja kaikessa julkishallinnon päätöksenteossa.

Esa Ylikoski

Iloinen pakanaristeily

Raision ja Turun Vapaa-ajattelijoiden yhdessä kesän korvulla toteuttama risteily Raision venesatamasta Karhuluotoon oli kaikin puolin mukava matka. Toki Raision porukka kantoi suurimman vastuun matkan onnistumisesta.

Matkasimme Raision pioneerien kunnostamalla Aina-laivalla kauniissa säässä. "Jumalat" olivat suosiollisia, olisiko itse Ilmatar vaikuttanut säähän? Oli ihan pläkä, kuten täällä päin sanotaan, eli ei tuullut ja aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta. Kasassa oli mukava porukka, tarjoilu oli

hienoa, ensin juotiin kahvit, sitten oli osallistujien esittelyn vuoro laivan kannella. Oli hienoa tavata ennestään tuntemattomia ihmisiä ja vaihtaa ajatuksia.

Leila Närhinen, joka on Raision Vapaa-ajattelijoiden perustajajäseniä, piti puheen uskonnottomien juhlapuhujapalveluista. Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja **Robert Brotherus** puolestaan piti esittelyn ateismin perusteista ja esitteli **George H. Smithin** mielipiteitä ateismin ja logiikasta tämän kirjoittaman teoksen pohjalta. Saimme myös kattavan selvityksen eläk-

Raision venesatamassa Aina-laiva odottaa turkulaisia ja raisiolaisia vapaa-ajattelijoita.

Kuvat: Robert Brotherus

Lapset pulikoivat vedessä mutta aikuisista uimaan uskaltautuivat vain Leila Närhinen ja Tero Suominen.

keistä **Jarmo Kalliolta** Työeläkevakuuttajista. Numerot olivat hyvin hanskassa.

Ennen perille pääsyä söimme maittavan aterian laivalla. Tarjolla oli perinteistä kesäruokaa, josta ei tietenkään puuttunut silli ja perunat.

Karhuluoto on upea paikka Rymättylän kärjessä. Siellä voi kävellä vaihtelevassa maastossa laivarannasta uimarannalle, jossa on hienoa hiekkaa ja uimakelpoinen vesi. Lapset, joita oli mukana muutama, lähtivätkin heti uiskentelemaan, tai ainakin varpaita kastamaan ja ötököitä etsimään. Laivakoira Miska oli myös innokas pulikomaan. Ja lapsille löytyi simpukankuoria iso pussilinen kotiin vietäväksi.

Vain kaksi aikuista, **Leila Närhinen** ja **Tero Suominen**, uskaltautui uimaan. Muut keskustelivat porukoissa uskonottomien asemasta Suomessa ja tietysti paljon muustakin. **Urho Alho** Raision Vapaa-ajattelijoista kertoili vanhoista

ajoista ja Leila Närhisen kanssa syntyi keskustelua laajemminkin hänen toiminnastaan yhdistyksessä ja siitä, miten hänen sydäntään lähellä on nimenomaan juhlapuhujatoiminta. Ennen paluumatkaa rannalla grillattiin makkaraa

Paluumatkalla juotiin totta kai kahvit ja nautittiinpa muutakin virvoketta.

Olin edellisenä iltana laatinut kysymyksiä tietokilpailua varten, joka otettiin suomalaiseen tapaan tosissaan. Kilpailussa oli kaksi joukkuetta ja se oli erittäin tasaväkinen. Tarkistuslaskennan jälkeen todettiin Brotheruksen joukkueen voittaneen **Levo-**sen joukkueen niukasti kahdella pisteellä.

Kuten aina, niin takaisintulo tuntuu kestävän vähemmän aikaa kuin menomatka. Ehkä mukana oli myös haikeutta hienon reissun päättymisestä. Raisiosta kukin jatkoi omaan suuntaansa, mutta jäljellä on valtava määrä valokuvia ja **Kari Hangan** lupaus jatkaa jollain tavalla Turun ja Raision yhdistysten yhteistyötä.

Kaikki meni muuten siis hienosti, mutta Artun lakki hävisi.

Riitta Parviainen

Menomatkalla tutustuttiin toisiinsa ja puhuttiin asiaa.

Nyksodista

Irak on ristikkosana. Ennen nelikirjaiminen sana löytyi vihjeellä "arabivaltio" tai "öljyvaltio". Nyt vihjesanoina on "sotatanner", "miehitetty", "rauhaton". Irakin sodasta uskomme tietävämme paljon, koska siitä paasataan päivittäin mediassa. Mutta tarkalleen ottaen kai sota Yhdysvaltain presidentin mukaan loppui jo aikoja sitten. Nyt on menossa demokratian ja vapauden juurruttamisen kausi. Terrorismin vastainen sota vain jatkuu ja jatkuu.

Maapallollamme käydään muitakin sotia tällä hetkellä. Sisällissotia ainakin Kolumbiassa, Sri Lankassa ja Somaliassa. Tsetseniassa on myös presidentin päättäneeksi toteama sota käynnissä sekin terrorismin vastaisena sotana. Afganistanissa NATO:n rauhantekijät ja sotilaat menevät vielä välillä sekaisin hajanaisissa taisteluissa sissejä vastaan. Afrikan sodista sudanilaista kutsutaan Darfurin konfliktiksi. Lähi-idän ohjusiskut, täsmäpommitukset tai pakolaisleiritaisteluita voi kutsua miksi haluaa, levottomuus on sopivan vähättelevän etäinen sana. On siis sota-alueiden lisäksi monia "alueita, joilla on levottomuuksia".

Mielikuvamme sodista muodostuvat täysin median armosta. Kun tiedetään, että sotatilassa ensimmäiseksi menee totuus sotapropagandassa, niin arvatenkin edes mahdollisuus saada tietoa on vajavaista. Kullakin sodalla on monimutkaiset historialliset syynsä ja kun ennen oli selkeästi kaksi vastakkaista osapuolta, niin ei ole enää. Yhdessä sodassa voi olla mitä ihmeellisimpiä ryhmittymiä ja edes osapuolista ei tahdo saada selkoa. Tavalliselle tallaajalle täällä pohjan perukoilla sodat ovat uutisia uutisten joukossa, voisi sanoa tuotteistettua viihdettä. Nuorille varmaan enää vain peli pelien joukossa.

Sotaleikkien merkityksestä lasten kehitykselle on kiistely. Aikuisten väripyssyleikkien merkityksestä ei kiistellä. Lapsisotilaiden käyttöä paheksutaan, aikuisten sotilaiden käyttöä ei paheksuta. Lapset leikkivät leikkipyssyillä, aikuiset leikkivät asevelvollisina oikeilla aseilla. Leikki muuttuu josain vaiheessa todeksi. Eräs lapsi totesi, että mikseivät sotivat pelaa sotansa tietsikkapelinä eikä tapa toisiaan oikeesti. Aika lapsellisista. Yhtä lapselliselta kuulostaa väite, ettei sotia olisi jos ei olisi aseita, sotilaita, sotateollisuutta. Mutta kun on.

Maapallolla on noin 10 miljoonaa pakolaista nyt. Ainakin puolet nykysotien takia, pelkäs-

tään kolmas osa Afganistanin ja Irakin sotien takia. Viime vuonna 900 000 000 eli 900 miljardia euroa meni aseisiin eli noin 140 euroa per maapallon asukas. Sotaan valmistautuminen, armeijoiden ylläpito, sodankäynti ja sotien seurausten paikkailu on suuri bisnes.

Ympäristötuhot ovat vain osa sotien seurauksia. Kuolleista ihmisistä jää muistot, mutta haavoittuneet, vammautuneet jäävät eloon. Heidän hoitonsa on myös suuri bisnes. Yhdysvaltojen tiedotusvälineet eivät saa tehdä enää juttuja sankarisotilaiden paluusta arkuissa tai haavoittuneiden sotilaiden hoitopaikoista. Pelätään ilmeisesti vietnamilaisia muistoja. Samoin natosotien sotakirjeenvaihtajien työ on hyvin rajoitettua ja armeijoiden tiedottajien varassa.

Sotimisiin liittyy sotasalaisuuksia ja turvallisuus vaatii vaikenemista. Samoin on sotateollisuudessa, josta elää miljoonat ihmiset. Sotakoneisto läpäisee kaiken, sotivat sotilaat ovat pieni osa koko koneistoa. Siviilitehtävät elättävät monenlaista kouluttamantonta ja koulutettua väkeä runsaasti. Valitettavasti myös keksijöitä, tiedemiehiä, eri alojen asiantuntijoita. He vain tekevät työtään. Hiljalleen maapallolle syntyy palkka-armeijoiden joukot, jolloin ammatillisesti tehdään työtä, joista tappaminen on vaan yksi osa käskyjen noudattamista.

Sodilla on suuri työllistävä vaikutus, ennen ja jälkeen. Haihattelulta kuulostaa ajatuskin, että joku suomalainen metallimies irtisanoutuisi asetehtaalta, koska ase saattaa joutua vaikka natosotien vastapuolen käsiin. Omatunto ei kolkuta, kun kyse on leivästä. Ei missään päin maailmaa.

Machiavelli sanoi aikanaan, että sodat alkavat siellä missä haluat, mutta ne eivät lopu siellä missä toivoisit. Näin taitaa olla oivallisen retoriseksi keksityssä terrorismin vastaisessa sodassa. Sellaista sotaa ei ole, se on käsite, jonka varjoon voidaan asettaa mitä halutaan.

Jos Afganistanin sodan syyksi lasketaan 11.9.2001 tapahtumat, niin Irakin sota oli jo muuta. Sotaan ryhtymiselle ei ole ilmennyt niitä syitä, joita esitettiin. Sille ei ollut YK:n mandaattia. Jos ennen oli niin sanottuja salaisia sotia tai operaatioita, niin nyt sama voidaan tehdä julkisesti, suurella mittakaavassakin.

Ennaltaehkäisevät sodat tai iskut muuttuvat yleisimmiksi. Terrorismin vastainen sota läpäisee koko maapallon, kansalaisyhteisöjä ja vapauksia voidaan

“Puhu ennen kuin aseet puhuvat.” Kuvassa suomipojat talvisodassa. Kuva: Sotamuseo.

rajoittaa, tiedustellaan, vaikoillaan, valvotaan, ilmianetaan, pidätetään, vangitaan syytteittä. Kaikki tämä ennaltaehkäisyn nimissä. Jos tämä vaikuttaa kauhukovalta niin meidän turvallisuustestahan on vain kysymys. Ja mitäs taviksella on pelkäämistä, kun ei ole mukana missään terrorismisotakuissa.

Sotauutisista muuten taikertuu joskus inhottavia uutisia mieleen. Huumebisnes on jotain kolmannes asekaupasta eli yli 300 miljardia euroa vuodessa. Kun talibanit kielsivät unikon viljelyn 2000 Afganistanissa, oli unikon tuotanto 185 tonnia seuraavana vuonna. Kuuden vuoden sodan jälkeen viljelyala on 21 kertaistunut ja tuotanto 33 kertaistunut ollen viime vuonna 6 100 tonnia.

Jos terrorismin vastainen sota olisi ollut huumeiden vastaista sotaa tai edes rikollisuuden vastaista sotaa, niin tuollaista kehitystä ei olisi tapahtunut yhdysvaltalaisen joukkojen valvomalla alueella.

Toinen äskeinen uutinen oli vapautetusta Irakista, jonka demokraattisessa käsittelyssä loppusuoralla on laki, jolla sallitaan ulkomaisten yritysten ostaa puolet kansallisesta öljyntuotannosta. Tämä on varmaan monikansallisille öljyfirmoille mieleen, mutta saattanee aiheuttaa ymmärtämättömien keskuudessa puhetta öljysodista.

Moni meistä ei nauti sotaviihdestä. Siviilissä lyhden tappanut on murhaaja, mutta sodassa usean tappanut on sankari – ajatuskulku ei natsaa. Oikeassa elämässä sotarikoksista, kansanmurhasta tai rikoksista ihmisyyttä vastaan voidaan tuomita yksittäisiä ihmisiä kansainvälisessä sotarikostuomioistuimessa Haagissa.

Meneillään on neljä juttua Kongon, Ugandan, Keski-Afrikan tasavallan ja Sudanin kansalaisia vastaan. **Milosevic**-oikeudenkäynti on muistissa. Se loppui 50 päivää ennen arvioitua päätöstään valtionpäämiehen kuolemaan kestätyään neljä vuotta.

Kun useat maat eivät luovuta kansalaisiaan, muun muassa Yhdysvallat, Venäjä ja Kiina, niin kattavuudessa on puutteita. Sotarikolliset olisi sopimuksen mukaan ensisijaisesti tuomittava kotimaissaan. Koska juttuja ei ole, niin sotiminen ei ole vielä rikos käytännössä. Sen sijaan esimerkiksi totaali asevelvollisuudesta kieltäytyminen johtaa vankilaan muun muassa Suomessa.

Teuvonneuvo

Jos jostain ihmeen syystä sattuu olemaan näin terrorismin vastaisen sodan aikana sodanvastustaja, niin mitä pitäisi tehdä, että nykysodat loppuisivat eikä tulevia tulisi? Oikea vastaus on tietenkin, että ihminen on paha ja sotia tulee aina olemaan, joten kysymys on mieletön. Mutta jos silti vain vänkäisi optimistisesti, että rauha olisi parempi.

No tietenkin pitää puolustaa rauhaa, ei kasvata lapsistaan tykinruokaa, ei itse ole valmis tykinruoksi. Kirjoittelee adresseihin nimensä, lähettää sähköpostikampanjoissa viestiä, käy marsseilla, liittyy sodanvastaiseen järjestöön tukijaksi, jaksaa keskustella sodan järjettömyydestä – rauhan mahdollisuudesta.

Tuntuu aika vähäiseltä ja epätoivoiselta. Mutta jos on jotain mieltä niin mieltä on osoitettava: puhu ennen kuin aseet puhuvat.

teutori

Tuonenviidasta tuli taas siisti talkootyönä.

Vapaa-ajattelu elää vireänä Kainuussa

Vapaa-ajattelijain liitto palkitsi toukokuun lopulla kultaisella ja hopeisella ansiomerkeillä kainuulaisia vapaa-ajattelijoita, jotka ovat tehneet vuosikymmeniä aktiivista järjestötyötä uskonottomien oikeuksien puolesta Kainuussa. Oman yhdistyksen ylläpitämää hautausmaata hoidetaan talkoovoimin.

Jos joku luulee, että kirkoista ja uskonnoista pesäeron tehneet vapaa-ajattelijat ovat tiukkapiipoja, niin voi tulla Kainuun Vapaa-ajattelijoiden hautausmaatalkoisiin Paltaniemen Tuonenviitaan. Siellä harava heiluu välillä naurun kera.

– Sosiaalisena tapahtumana yhtä tärkeä kuin siivoustuloksena, arveli kaupunginvaltuutettu **Matti Eerola** kuskatessaan koivunlehtikuormaa hautausmaan kompostialueelle. Eerola on historian ja yhteiskuntaopin opettaja, nykyään päätoiminen työsuojeluvalluutettu.

Paltaniemi kymmenen kilometriä Kajaanin kes-

kustasta on runoilija **Eino Leinon** kotikylä ja häneltä on otettu hautausmaan nimikin. Matkailija tuntee Paltaniemen Kajaanin lentokentästä, Eino Leino-talosta, vanhasta kuvakirkosta ja neljästä hautausmaasta.

Tuonenviita on kuvakirkkoa ympäröivän Paltamon vanhan ja Kajaanin uuden hautausmaan välissä, mutta kun paikallinen opaskerho järjestää turisteille Vainajien Varvikko-kierroksiaan, niin tämä hautausmaa tietenkin ohitetaan.

Vaikka 1960-luvun alussa hankittu Tuonenviita on virallinen hautausmaa, jolle hautauksia on teh-

Vapaa-ajattelijain liiton ansiomerkit saaneet Sirkka Pyykkönen (vasemmalla), Irma Pääkkönen, Onni Ahonpää ja Sylvi Keränen ovat toimineet vuosikymmeniä uskonnottomien oikeuksien eteen.

ty vuodesta 1971 alkaen, niin valtio tai Kajaanin kaupunki eivät anna ylläpitoon sentinkään tukea. Joka lantti on koottava 20 euron jäsenmaksuista ja hautapaikoista, joiden kertahinta on 200 euroa. Jäsenille hautapaikat ovat ilmaisia.

Pari henkiinherätystä

Kainuun Vapaa-ajattelijat täyttää yhdistyksenä kahden vuoden päästä 50 vuotta. Perustamiskipinä tuli silloisen Kajaanin maalaiskunnan palokuntaan tulleelta kemiläiseltä vapaa-ajattelijalta, mutta kirkosta eronneiden uskonnottomia hautajaisia oli toki järjestetty jo aiemmin eri puolilla Kainuuta puhujina yleensä puoluetoimitsijoita.

Yhdistyksen kotipesänä oli maalaiskunnan kunnantoimisto, jossa monet liittyivät heti jäseniksi. Esimerkiksi kunnanjohtaja **Ilmari Räsänen** ja vel-

Talkookahvit maistuivat kaupunginvaltuutettu Matti Eerolalle urakan jälkeen.

jensä sosiaalisihtööri **Eino Räsänen** olivat hankkimassa hautausmaata ja on Tuonenviitaan haudattu.

Perustajajoukko oli suhteellisen nuorta ja kun tulonlähteeksi ennakoituja hautauksia ei alkuun ollut, niin toiminta hiipui alkuinnostuksen jälkeen.

Kajaanin kaupungissa työväenjärjestöjen taloudenhoitajana työskennellyt **Onni Ahonpää** oli eronnut kirkosta vaikka kirkkoherra oli yrittänyt taivutella myöhemmin kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toiminutta Ahonpäästä perumaan eronsa.

Taloudenhoitajalla oli kädet täynnä omaa työtä, mutta hän herätti nukahtaneen yhdistyksen uudelleen ja etsi sille vetäjän. Uusi alku oli lupaava, mutta muutaman vuoden päästä Onni Ahonpään oli tартuttava itse ohjaksiin ja sen jälkeen, 1980-luvun puolivälistä tahti onkin ollut toinen.

Talous- ja jäsenasiat ovat kunnossa, on tehty parkkipaikka ja varastorakennus, perustettu uurnahautausalue ja hankittu sille yhteinen muistopaaasi. Joka kevät palkitaan stipendillä paras elämänkatsomustiedon kirjoittanut ylioppilas, tänä keväänä **Jani Pääkkö**.

Veteraaneja palkittiin liiton ansiomerkeillä

Vuoteen 1999 asti Kainuun Vapaa-ajattelijoiden puheenjohtajana ja sen jälkeen varapuheenjohtajana toiminut Onni Ahonpää vastaanotti liiton kultai-

Sirkka Pyykkönen siivosi perhehaudan ympäristöä, sinne on saatettu aviomies Jussi ja tytär Marketta.

sen ansiomerkin toukokuun lopulla.

Liiton hopeiset ansiomerkit saivat tuolloin talkootöissä kymmeniä vuosia mukana olleet **Sylvi Keränen**, **Sirkka Pyykkönen** ja **Irma Pääkkönen**. Hopeisen ansiomerkin ehti vastaanottaa myös perustamisesta asti jäsenenä ollut **Paavo Sivonen**, jonka uskonnottomat hautajaiset järjestettiin elokuussa.

Vapaus toimia

– Olin 22 vuotta Kajaanin kaupungin

valtuustossa. Mukana puolueessa ja muissa järjestöissä, mutta nyt vain vapaa-ajatteliijoissa. En halua olla mukana kuppikuntien sisäisissä riidoissa. Vapaa-ajatteliijoissa olen saanut tehdä töitä sellaisten ihmisten kanssa joiden kanssa haluankin tehdä, Onni Ahonpää selvittää.

– Menin 1960-luvun alussa lasten kanssa kirkkoherranvirastoon ja ilmoitin, että eroamme kirkosta. Eivät vaatineet papin puhutteluun kun arvasivat, että se on turhaa. Sanoivat vain syyttävästi, että jumalattomissa perheissä kasvaa jumalattomia lapsia, muistelee Sirkka Pyykkönen.

– Minulla on pieni kangastaulu, johon olen saamani ansiomerkit laittanut. On puolueelta, naisliitolta, eläkeläisiltä, Rakennusliitolta, osuustoimin-

nasta.. Kuusi kultaista jo ennestään ja tämän laitatan siihen samaan arvoon, kiitteli Vapaa-ajattelijain liittoa hopeisesta ansiomerkistään Suomussalmelta lähtöisin oleva Sylvi Keränen.

Sylvi on ollut Kainuun yhdistyksen jäsen lähes alusta asti, hänet pyysi mukaan Kainuun Osuusliikkeen toimitusjohtaja **Erkki Seppälä**, joka oli yksi paikallistoiminnan käynnistäjistä.

– Kirkosta eroaminen oli ollut monta kertaa mielessä, mutta siihen aikaan oli 21 vuoden ikäraja. Vuonna 1954 sitten erosin kirkosta ja papit vanhemmille asti paheksuntansa ilmoittivat, Sylvi Keränen kertoo.

Aki Räisänen

Seija Halonen toimii Kajaanin yhdistyksen sihteerinä ja taloudenhoitajana.

Kirkon pörssikurssit laskussa

Edellisellä pääsihteerin palstalla analysoin ihmisten sitoutumista kirkkoon. Pääväitteeni mukaan kirkosta eroavien lisäksi myös kirkon jäsenistö vajoaa tiukasti sitoutuneista kohti eroamista harkitsevia.

Jatkan nyt laajemmalla tilastolla. Tällä kertaa luvut eivät ole kyselyjen tuloksia, vaan raakaa faktaa erilaisiin toimituksiin osallistuneista.

Sarakkeet ovat järjestyksessä vuosi (vuosi), eronneet (eron.), liittyneet (liit.), erotus (erotus), kirkkoon kuuluvien osuus (osuus), kastettujen osuus vauvoista (kast.), kirkollisten vihkimisten osuus kaikista vihkimisistä (vihk.), avioliiton siunaamisen osuus kaikista ei-kirkollisista vihkimisistä (siun.) ja rippikoulun käyneiden osuus ikäluokasta (rippi).

vuosi	eron.	liit.	erotus	osuus	kast.	vihk.	siun.	rippi
2000	13600	11200	2400	85,0	88,7	77,9	16,0	90,4
2001	14100	10600	3500	84,8	88,2	?	13,0	90,6
2002	16077	10377	5700	84,6	87,1	67,9	11,0	90,5
2003	26857	10023	16834	84,1	87,0	68,0	10,2	89,2
2004	27009	9365	17644	83,6	86,1	64,0	8,6	88,9
2005	33043	9559	23484	83,1	85,7	63,0	?	87,9
2006	34952	10116	24836	82,4	84,1	61,0	7,0	88,2

Päälinjana pörssikurssit laskevat, mutta toimialakohtaiset erot ovat suuria.

Liittyneiden määrä näyttää kääntyneen nousuun, joskin tästä on vasta kahden vuoden näyttö. Joka tapauksessa eroaminen kasvaa tätä enemmän, ja lukujen erotuksessa kasvu näkyy kaikkein hurjimpana: kuudessa vuodessa eroamisenemmyys on kymmenkertaistunut!

Eroakirkosta-sivun loki osoittaa edelleen selvää kasvua, mutta tässä vaiheessa vuotta on vaikea tehdä varmoja päätelmiä. Eroaminen lisääntyy, mutta vielä ei tiedetä ylittyykö 40 000 tänä vuonna.

Kirkollisten vihkimisten osuus kaikista avioliitoista on laskussa, ja enemmän kuin joka kolmas sanoo "Tahdon" tuomarin edessä. Osasyys on uudelleen-avioitumisen kasvu, toinen ja kolmas liitto kun solmitaan ensimmäistä liittoa harvemmin papin puheilla. Se ei silti selitä muutosta kokonaan. Avioliiton siunaaminenkin on menettänyt kannatustaan, joten aidosti papittomien avioliittojen osuus kasvaa.

Rippikoulun käyvien osuus laskee suunnilleen samaa tahtia kuin kirkosta erotaan. Samoin näyttää käyvän kastettujen osuudelle. Vaikka kummankin tavoitavuus on yli 100 prosenttia jäsenistä, se vähenee.

Jumalanpalveluksiin osallistui vuonna 2003 kaikkiaan 7,22 miljoonaa ihmistä. Vuoden 2006 vastaava luku oli 7,02 miljoonaa, ja samanlainen lasku oli tapahtunut jo vuodesta 2000 vuoteen 2003.

Täysin yksiselitteisiä luvut eivät ole: esimerkiksi rippikoulun kävi viime vuonna hieman useampi kuin vuonna 2005. Lisäksi on monia yksittäisiä työmuotoja diakoniasta musiikkitalaisuuksiin, joiden suosio voi tilapäisesti kasvaa. Tämä tarjoaa kirkolle aina mahdollisuuden tiedottaa "rehellisesti" kertoen itselleen mieluisista luvuista. Laajempi tilasto kuitenkin paljastaa totuuden.

Mikä sitten on lukujen vaikutus toisiinsa? Kirkko itse tutkii toistuvasti jäsentensä syitä jäsenyyteen, ja kolmen kärki on aina sama: mahdollisuus hautaan siunaamiseen, kirkkoviikimiseen ja lapsen kastamiseen. Lienee selvää, että esimerkiksi siviiliviikimisen yleistymisen vie pohjaa kirkkoviikimiseltä jäsenyyden syynä. Positiivinen kierre onkin valmis, sillä kirkkoon kuulumattomat eivät vihityt itseään kirkossa.

Jori Mäntysalo

Rinkeby – Tunnelbana tulevaisuuteen

Eurooppa muuttuu islamilaiseksi tämän vuosisadan loppuun mennessä. Tämän Die Welt -lehdessä julkaistun väitteen takaa löytyy professori Bernard Lewis – usein maailman johtavaksi islam-asiantuntijaksi mainittu mies Princetonin yliopistosta Yhdysvalloista.

Ruotsissa ei tarvitse odottaa niinkään kauan. Kaikista suurista kaupungeista löytyy jo muslimienemmistöisiä alueita. Rinkeby tuo mieleen kaukaisten suurkaupunkien naapurustot, joita kansankodissa kutsuttaisiin slummeiksi.

Istun Tukholman liikennelaitoksen metrovaunussa laskiaistiistaina, vuonna 2007, kello 11.00. Matkustan sinisellä linjalla T10, Kungsträdgårdenista Hjulstaan. Paikalliset kutsuvat linjaa nimellä Orient Express. Syykin selviää. Perusruotsalaiset

poistuvat vaunusta hyvissä ajoin ennen Rinkebytä. Viereiselle penkille istunut mies kaivaa muovikasistaan kellastuneen kirjan ja alkaa päntätä sen arabinkielistä tekstiä ääneen mutisten.

Rinkebyn aseman jyrkissä liukuportaisissa vastaan tulevat naiset ovat tiukasti huivittuja. Torilla pyörteinen tuuli viskoo perunalastunkokoisia hiutaleita ympäriinsä. Kiireettömän oloinen miesjoukko etsii suojaa ostoskeskuksen seinänvierustoilta ja porttikongeista. Tutut kaupakäytöt loistavat poissaolollaan. Elintarvikeliikkeen nimi on Rinkeby Bazar. Julisteilla tapetoidulta läpikulkukäytävältä löytyy lähiökuppilan sijasta Spånga Mevlana -moskeija. Oveen on kiinnitetty ilmoitus: AV HYGIENISKA SKÅL VAR GOD KOM INTE IN UTAN STRUMPOR

Rinkeby Gallerian kahvilassa

Tukholman Rinkebyssä yhdeksän asukasta kymmenestä on maahanmuuttajia ja heistä suurin osa on muslimeja.

istuu kymmenkunta pohjoisafrikkalaista miestä. Kovääninen seurustelu peittäisi taustamusiikin, jos sellaista kuuluisi. Katutason liiketiloista leijonanosan vie naisten vaatetus ja kauneudenhoito. Tuotteet näyttävät edullisilta. Naisia ei kuitenkaan näy. Myyjät istuskelevat kassakoneiden takana kännyköitään näpelöiden.

Alakerran sekatarabasaareissa on tarjolla intialaisia AV-tuotteita ja pienen budjetin lahjavaroita. Kaupat muistuttavat New Yorkin latinoalueiden rihkamapuoteja, paitsi että katolisen symboliikan tilalla on islamilainen.

Hiljaisuuden rikkoo suomenkieli. Kolmikymppinen romanipariskunta on kiinnostunut prameasta seinätaulusta. Kallanväriseessä korkokuvatekstissä lukee arvatenkin Muhammedin mietteitä. Mersutakkinen perheenpää vinkkaa myyjän paikalle ja vaihtaa sujuvaan ruotsiin. Pienten kommunikaatio-ongelmien jälkeen asiakas on oikeassa. Naapuriliikkeestä löytyy puukko. Muovinen korkokuva revittää kahden myyjän voimin lasin alta roskikseen. Puset kehukset vaihtavat omistajaa sadalla kruunulla.

Lumimyräkkä taukoo. Ostoskeskuksen ympärillä sijaitsevien koulujen ja lastentarhojen pihilla alkaa säpinä. Lumesta ei ole pulaa – eikä lapsista. Leikkikentät rajoittuvat joka suunnassa kerrostaloihin. Parvekkeita koristavat lautasantennit. Täältä löytyvät varmaankin kaikki maailman lautasanten-

nimerkit. Ainoalla parvekkeella, jolla antennia ei ole, tupakoi vaalea nainen. Ikkunassa roikkuu Norjan lippu.

Huomaan, että Tukholman kaupunki ei säästele täällä seinien puhdistuskuluissa. Koko lähiöstä löytyy vain pari graffittia ja nekin vasta ääriviivoina syrjäisen alikulkukäytävän seinässä. Muualla Ruotsissa luvaton maali on tuttu näky – jopa historiallisesti arvokkaissa kaupunginosissa.

Tummat pilvet alkavat pudottaa taas lunta. Ruotsalaistädit komentavat lapset takaisin sisätiloihin. Bussipysäkkien katoksiin syntyy ruuhkaa. Lastenvaunut jäävät lumisateeseen. Ostoksilta palaavat vanhemmat romaninaiset liukastelevat piikkareissaan parkkipaikalla. Rouvat pudottavat painavat kangaspakat tyhjäkäynnillä nakuttavan dieselmerusun peräkonttiin.

Metrovaunussa minua tuijottaa yksisilmäinen bokseri. Koiran omistaja kuorsaa poski lasia vasten. Muutaman pysäkin jälkeen alkaa kuulua taas ruotsia. Työväki on palaamassa aamuvuorosta. Olen palannut postikorteista tuttuun Ruotsiin.

Jukka Turunen

Teksti ja kuvat ovat osa Jukka Turusen valokuvanäyttelyä Rinkeby – Tunnelbanalla tulevaisuuteen. Näyttely on esillä Oulussa, Real Dealin Kellarigalleriassa (Isokatu 10) 3.8. – 28.8.2007.

Jukka Turunen (s.-63) on Oulussa asuva vapaa kirjoittaja ja kuvataiteilija.

Järjestöuutisia

Kyllä kansa tietää!

Isoäidilläni oli tapana uhkailla liittyvänsä kirkkoon sitten, kun kuolema on lähellä, koska yksi kuollut kristitty on aina parempi kuin kuollut ateisti. Ateistina ilman seurakunnan jäsenyyttä mamma kuitenkin kuoli, ja olisi ollut kovin pahoillaan, jos tietäisi, että hänen tuhkansa on siroteltu seurakunnan hautausmaan nimettömien alueelle. Mammalla oli tapana keventää vakaviakin asioita huumorilla ja sarkasmilla. Palauttipa hän koskemattomana seurakunnalle 70-vuotislahjansakin, jollaisen seurakunta kaikille alueensa 70-vuotiaille antoi, olipa seurakuntalainen tai ei. Eikä mamma edes kiittänyt!

Olisi mammalla ollut varmasti hauskaa muutamien viime vaalien aikana, kun olisi nähnyt näitä vaalilauseita. Olisi varmasti jopa epäillyt entistä enemmän aktiivipoliitikkojen järjenjuoksua.

Akateeminen oikeistoehdokka ei saanut riittävää kannatusta väitteelleen olemisestaan *työväen presidentti – valita kun saamme vapaasti*, eikä se olisi edes ollut *kuin itseään äänestäisi*. Poliitikassa jokainen valinta on huomisen puolesta vaan ei aina huomisen hyväksi, sillä vaikka *politiikkaa* tehtäisiin *sydämellä niin asiat ja arvot ratkaisevat*.

Vapaa-ajattelijain liitto voisi ottaa omaksi sloganikseen edellä olevista vaalilauseista montakin, ja ainakin yhtä hyvin voimme sanoa olevamme *turvallinen ja vaikuttava valinta* ja kannattavamme *vasuullista vapautta* sekä olevamme *hyvä ihmiselle* –

kautta maan.

Monet vapaa-ajattelijat ovat julkisesti *oikeasti vasemmalla* ja liitto haluaa, että *yhteiskunta on ihmistä varten* ja asettaa etusijalle ihmisen ja jokaisen *hyvän elämän*. Jos Vapaa-ajattelijain liitto olisi poliittinen puolue, se voisi sanoa olevansa uskottoman *suomalainen kykypuolue*. Parhaiten liiton tunnuksiksi sopisi vihreä lausahdus: *jottei totuus unohtuisi*; tieteellistä totuuttahan me edistämme,

mutta ehkä demarien tapaan *minun, meidän pitäisi pitää enemmän ääntä puolestasi ja puolestamme*.

Näin 70-vuotisjuhlavuotenaan Vapaa-ajattelijain liitto tarvitsi itselleen tunnuksen kuten puolueet aina vaalien yhteydessä. Liiton juhlavuosilauseena oli *Uskonnottomia – täältä ikuisuuteen*. Se on herättänyt ainakin nuoremmissa iästusta ja joidenkin herkempien ateistien tunteita se on loukannut. Niinpä jo muutama kerran nähty juhlavuoden tunnus on nyt jouduttu riisumaan tuosta sanomastaan.

Se, että sana ikuisuus on jonkun mielestä kristillinen, on mielestäni outoa.

Tällainen sovinnaisuus ja suvaitsemattomuus herättävät minussa ajatuksen, että ei se taida niin huono juttu olla vaikka minäkin tästä kuolen – ateistina. Yhtä keskiaikaisia säädelyjä ja rajatusti sallittuja ajatuksia taitaa meidänkin joukossamme olla samoin kuin tuolla uskovien puolella.

Erja Sallinen

Raision vapaa-ajattelijat 25-vuotta

Raision vapaa-ajattelijat ry. järjestää 25-vuotisjuhlan **6. lokakuuta kello 13.00 – 16.00**. Juhlapaikkana on Raision kaupungintalo. Juhlapuheen pitää liittoneuvoston puheenjohtaja **Olavi Korhonen**. Tervetuloa!
Raision vapaa-ajattelijat ry.

Nykyjournalismin ihanuus ja kurjuus

Pitkän linjan journalisti ja Yleisradion ammattiopiston entinen vararehtori Ilpo V. Salmi on suivaantunut nykyjournalismin tilasta ja tiedotusvälineiden tavasta ohjalla julkista keskustelua. Hän lähetti toimitukseen pienen listan omista havainnoistaan. Niistä on hyötyä kelle tahansa, joka haluaa parantaa omaa medialukutaitoaan.

Kaikki on yksityistä

Nykyinen yhteiskunta on mediaohjailtu. Tiedotusvälineet – lehdistö, radio ja televisio – mässäilevät inhimillistämisenossaan usein johonkin ilmiöön liittyvillä henkilökohtaisilla erimielisyyksillä sen sijaan että kuvailisivat ilmiön.

Seurauksena tästä riidan kylvöstä rauhallinen eri näkökantojen esittely ei tahdo onnistua ja hurskaasti toivottu julkinen keskustelu menee heti eipäs-juupas nokitteluksi. Tällöin eri osapuolten voimasuhteet hämärtyvät julkisuudessa. Yksi vastarrannan kiiski saa saman mediahuomion kuin valvarteenemmistö.

Hyvä esimerkki tästä vinoutumasta on ilmaston muutos, missä pieni ilmastokeskustelijoiden ryhmä on saanut palstatilaa yhtä paljon kuin sadat muut tutkijat.

Ihanuus

Nykyisin erikoistoimittajat ovat usein korkeakoulututkinnon suorittaneita alansa asiantuntijoita.

Tutkijan ja raportoivan journalistin yhdistää sama pohjakoulutus ja yhteinen ammattikäsitteistö.

Uusimmista tutkimustuloksista kertovat jutut ovat siksi usein paitsi luotettavia myös journalistisesti korkeatasoisia.

Palomuurit

Ennen asiasta sai selvän kun pyysi johtajan sihteeriltä soitto- tai haastatteluaikaa. Nykyään törmää ensin tiedottajaan (spokesperson). Onnenkantamoisena pääsee ehkä viestintä- ja ympäristösuhteiden johtajan kanssa kontaktiin. Silloin faktat on räätälöity ja totuus virtaviivaistettu.

Palomuri estää myös työntekijöiden ulospäin vuotamisen ja on sulkenut rangaistuksen uhalla niin sanotut syväkurkut – esimerkkinä Yhdysval-

tain hallituksen käskyt jääkarhujen elinolosuhteiden tutkijoille pitää turpansa kiinni.

Arkijournalismin kurjuus (tapaus: ilmaston muutos)

Juttuaihe: Ilmaston muutos uhkaa?

Toimituskokouksen eloonjäämistaiselut: Ehkä Merikukan uhka voittaa?

Särmän haku, onko eri näkemyksiä?

Seuraus: Tutkijat erimielisiä ilmastonmuutoksesta. Robin Hood-journalismi iski: Tutkija X:n urhea vastarinta. Robin Hoodista tulee helposti Don Quijote Tuli otettua liian iso luu, aikapula, lopputulos: Ilmastonmuutoskeskustelua, viisi mielipidettä puolesta ja vastaan.

Kuvatoimittaja etsii brändiin sopivan pysäyttävän ison kuvan. Kuvaaja ottaa henkilöistä persoonalliset oheispotretit. Taitto iskevampi kuin kilpailijalla.

Kyllä hyvä tarina aina faktat hakkaa

Pohjanoteeraus, Tv:n iso talkshow: Suuri ilmastonmuutoskeskustelu

Heinähäkillinen paikalle raahattuja huutaa 30 minuuttia toistensa suuhun ja ohi.

Salmen laki

Keskustellessasi et koskaan tiedä, onko keskustelutoverillasi samalle sanalle eri merkitys vai eri sanalle sama merkitys kuin sinulla.

Projektion laki

Kun väittelet jonkun idiootin kanssa, pidä varasi, ettei hän tee samoin.

Ilpo V. Salmi

Seksuaalisuus, parisuhteet ja lisääntymisterveys

Uskonnoilla, erityisesti kristinuskolla ja islamilla on pitkät perinteet ihmisten sukupuolisen käyttäytymisen sääntelyssä ja rajoittamisessa. Usein ankarilla rajoituksilla on ollut ja on yhä vahingollinen vaikutus ihmisten vapauteen, onnellisuuteen sekä seksuaaliterveyteen. Uskonnon valta-aseman heikentymisen myötä ihmisoikeuksia seksuaalisuuden alueilla on saatu parannettua, mutta toteutuneet oikeudet ovat edelleen uhattuina ja monin paikoin rajattuja.

Uskonnot pyrkivät rajaamaan seksin vain uskonnollisesti siunattuun avioliittoon vain oikea-uskoisen henkilön kanssa. Seksi ennen avioliittoa kielletään jyrkästi. Myös muu avioliiton ulkopuolinen seksi on katsottu kielletyksi, synniksi ja myös rikokseksi, jossa rangaistuksena on pahimmillaan kuolemantuomio muun muassa kivittämällä.

Itsetyydytyskin on leimattu vakavaksi synniksi uskontojen taholta. Yhdysvalloissa presidentti **Clin-tonin** hallituksen terveysministeri joutui eroamaan, kun hän televisiossa suositteli itsetyydytystä hyvänä keinona joissakin elämän vaiheissa. Suomen myös evankelisuterilaisella kirkolla sen piispojen linjauksen mukaan on "varovaisen kielteinen kantana" itsetyydytykseen. Kuitenkin itsetyydytys on luonnollinen osa seksuaalisuuden kehitystä ja toteuttamista, luonnollinen tapa purkaa seksuaalista energiaa.

Asiallisen tiedon leviämisen myötä seksuaaliset tavat ovat vapautuneet. Suomessa ja monissa muissa maissa ihmiset voivat yleisesti nauttia seksuaalisuudestaan ja elää aikaisempaa vapaammin ja siten onnellisemmin eri elämänvaiheissaan. Lyhytaikaiset seksisuhteet ja -kokeilut ovat mahdollisia, vaikka ne eivät yleisesti tai pidemmän päälle yleensä olekaan paras tapa seksuaalisuuden toteuttamiseen. Seurustelusuhteet ennen tai ilman avioliittoa ovat paitsi sallittuja myös yleisesti hyväksytyjä.

Kuitenkin monien uskonnollisten liikkeiden vaikutuspiirissä edellä esitetty seksuaalinen vapaus on yhä jyrkästi kiellettyä ja synnillistä. Ahdasmieliset rajoitukset yhdistyneenä syntioppiin voivat aiheuttaa joillekin nuorille henkistä ahdistusta, joka voi lisääntyä myös koulujen oman uskonnon opetuksen ja kirkon rippikoulun kautta. "Taivas" ja "helvetti" ovat tosissaan otettuna vakava uhka henkilölle hyvinvoinnille.

Neitsytmyytti, vaatimus naisten koskemattomuudesta ennen avioliittoa on laajasti murentunut. Nainen tai mies ei mene pilalle seksin, seksikokeilun tai seksisuhteen myötä, vaan seksi on osa yksilön persoonallista kasvua ja kehitystä. Tärkeää tässä kehityksessä kuitenkin on, että tuohon kokemukseen liittyy molemminpuolista halua ja tyydytystä ja että siihen ei liity väkivaltaa, tunnekyllmyyttä eikä seksisairauksia. Todellinen rakkaus ja luottamus parisuhteessa voi kehittyä vain vapaasti ilman pelkoa kuvitelluista tai todellisista uhista.

Avoliittojen, yhdessä asumisen yleistymisen ilman avioliittoon vihkimistä on erinomainen esimerkki ihmisten järkevästä käyttäytymisestä, kun on vapauduttu uskonnollisesta holhouksesta. Onhan useimmissa tapauksissa järkevää kokeilla yhdessä elämistä ennen juridisesti muun muassa taloudellisilta vaikutuksiltaan hyvinkin painavasti säädeltyä avioliittoa. Ja avoliitto voi monilla pareilla olla hyvä myös pysyvänä ratkaisuna ilman avioliittoaietta samoin kuin myös vaikkapa avioeron jälkeen.

Aviorikoksen käsitteestä on luovuttu, ja avioeroon ei enää liity syyllisyyden tuomitsemista oikeudessa. Lainsäädännöllä on myös saatu aikaa siviilivihkiminen kirkollisen vihkimismonopolin tilalle. Samoin on saatu aikaan samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti. Ja vielä lainsäädännöllä on saatu aikaan avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten aseman parantuminen muun muassa isyyden tunnistamisen ja perintöoikeuden kautta. Näin on ihmisoikeuksia vahvistettu uskonnollisen sääntelyn sijaan humanisesti ja rationaalisesti perustellulla lainsäädännöllä.

Syntyvyyden säännöstely ja lisääntymisterveys

Vanhempien seksuaalinen hyvinvointi ilman ahdis-

Suomessa ja monissa muissa maissa ihmiset voivat yleisesti nauttia seksuaalisuudestaan ja elää aikaisempaa vapaammin ja siten onnellisemmin eri elämänvaiheissaan. Suuteleva pari ikuistettuna suihkulähteeseen raatihuoneentorilla Tartossa.

Kuva: Marketta Ollikainen

tavia uskonnollisia rajoituksia on syntymättömien ja syntyneiden lasten etu. Seksuaalisuuteen, parisuhteeseen ja lisääntymisterveyteen kuuluu myös ihmisten oikeus syntyvyyden säännöstelyyn. Uskonnot ja kirkot ovat aiheuttaneet ja aiheuttavat yhä maailmassa valtavia kärsimyksiä kieltäessään ehkäisyvälineiden ja muun syntyvyyden säännöstelyn käytön.

Lapsen etu on syntyä vanhempien haluamana häntä odottavaan kotiin. Vanhempien mahdollisuus yhtäältä hedelmöityshoitoihin ja toisaalta raskauden ehkäisyn käyttöön ja lain mukaiseen aborttiin edistävät lapsen etua ja oikeuksia. Oikeus ehkäisymenetelmien hyvään saatavuuteen ja aborttiin on saatu aikaan demokraattisesti uskonnottomaan, sekulaariin eettiseen ja humanistiseen harkintaan perustuen, ja siltä pohjalta pitää toimia jatkossakin.

Oikeuksia syntyvyyden sääntelyyn rajoitetaan ja yritetään rajoittaa uskonnollisideologisin perustein eri puolilla maailmaa. Niitä vastaan saarnaavat erityisesti katolinen kirkko ja paavi, mutta samaa ilmenee myös protestanttisissa liikkeissä. Näiden pyrkimysten torjumisessa kysymys ei ole vain naisen oikeudesta omaan kehoonsa, vaan myös perheiden ja syntyvien lapsien oikeuksien puolustamisesta ja edistämisestä.

Uskonnottomaan yhteiskuntaetiikkaan kuuluu ainutlaatuisen elämän kunnioitus, ja sen vuoksi terveydenhuollossamme on tehtävä kaikki voitava myös keskenmenojen ja lapsikuolleisuuden vähentämiseksi äärimmäiseen minimiinsä. Emme

voi luottaa siinä asiassa ”korkeimpiin voimiin” ja ”kohdaluonnon” emmekä alistua ”johdatukseen” ja korkeaan lapsikuolleisuuteen ja lohdutautua ”pikkukienkelien” ”taivaspaikoilla”.

Suomen kokemukset lastenneuvoloista ja julkisesta terveydenhuollosta osoittavat, että seksuaalinen hyvinvointi, lisääntymisterveys ja alhainen lapsikuolleisuus on mahdollista saavuttaa järkevällä yhteiskunnallisella toiminnalla, jota eivät rajoita ja ohjaa aikansa eläneet, vahingolliset uskonnolliset dogmit.

*Esa Ylikoski
lehtori, FM*

Rationaalisuuden riemuvoitto

Sam Harris

Uskontojen loppu – Uskonto, terrorismi ja järjen tulevaisuus

suom: Kimmo Pietiläinen
Terra Cognita 2007

Sam Harris

Letter to a Christian Nation

Alfred A Knopf 2006

Amerikkalaisen **Sam Harrisin** valtauskontoja ja perusteettoman uskon luonnetta terävästi arvostelevat kirjat *Uskon loppu – Uskonto, terrori ja järjen tulevaisuus* ja *Letter to a Christian Nation* ovat lukijan kannalta siitä ongelmallisia, että lähes jokainen virke on alleviivaamisen arvoinen. Harrisin teksti on rationaaliselle ateistille silkkaa hunajaa, lievittävää voidetta vuosituhantisen järjettömyyden ja pimeyden kauhujen aiheuttamiin haavoihin. Nämä hylpeet teokset kuuluvat paraatipaikalle jokaisen itseään kunnioittavan vapaa-ajattelijan kirjahyllyyn.

Suomentaja-kustantaja **Kimmo Pietiläinen** on tänä vuonna ansiokkaasti julkaissut peräjälkeen kolme erittäin tärkeää uskontokriittistä teosta. Nämä ovat ilmestymisjärjestyksessä **Daniel C. Dennettin** *Lumous murtuu – Uskonto luonnonilmiönä*, **Richard Dawkinsin** *Jumalharha* sekä edellä mainittu Sam Harrisin alkukielellä elokuussa vuonna 2004 ilmestynyt esikoisteos. *Letter to a Christian Nation* on kirjoitettu vastaukseksi ja täydennykseksi aiemman teoksen herättämään kritiikkiin, mutta sitä ei ole ainakaan vielä käännetty suomeksi. Uudemmassa kirjassaan Harris oikeastaan tiivistää *Uskon lopun* sanoman.

Tekijä ei säästele paukkuja uskonnollista järjettömyyttä roimiessaan. Erityisesti mieltä lämmittää se, että Harrisilla on runsain mitoin pokeria nostaa islamin kissa kunnolla pöydälle. Haluaisin totisesti nähdä professori **Jaakko Hämeen-Anttilan** – Suomen johtavan islam-hymistelijän – ilmeen, kun hän täysillä tykittävä *Uskon loppua* tai hieman tiiviimpää, mutta sitäkin räväkämpää *Letter to a Christian Nationia* lukee.

Poliittisen korrektiuden aika on ohi

Harris on *Vapaa Ajattelijan* lukijoille tuttu **Jaakko Walleniuksen** erinomaisesta artikkelista numerossa 1/2007 (s. 18-19). Pyrin tässä arvioissani täydentämään Walleniuksen Harrisin ajattelusta antamaa kuvaa ja välttämään toistoa.

Lyhyesti sanottuna kirjailijan viesti molemmissa

teoksissaan on se, että uskonnollisia uskomuksia kohtaan perinteisesti osoitetun kohteliaan hiljaisuuden aika on ohi. Poliittinen korrektius ei saa estää meitä kutsumasta asioita niiden oikeilla nimillä. Uskonnollisiin dogmeihin alistuminen on yksinkertaisesti järjetöntä. Ja joukkotuhousoseiden aikakaudella myös äärimmäisen vaarallista.

Samoin rautakaudelta periytyvään taikauskoon perustuvat käsitykset voivat estää niinkin lupaan lääketieteellisen edistysaskeleen kuin kantasolutkimuksen käyttöönoton. Ja tämän päälle tulevat vielä jyrkät kiellot sekä rahoituksen vähentäminen koskien ehkäisyvälineiden käyttöä ja aborttia kehitysmaissa – nämä AIDSin ja liikakansoituksen riivaamalla vuosisadalla.

Usko jumalan luomaan ihmissieluun istuu lujassa myös paavin näkymättömän sädekehän ympäröimässä harmaahapsisessa päässä. Sama pätee **G.W. Bushiin** ja hänen oikeamieliseen hallintoonsa. Uskonnollinen suhtautuminen asioihin estää ylimääräisen järjenkäytön karmivalla tavalla. Ihmishenkiä menetetään.

Myös järkevä huumepolitiikan kannalta uskonnollisuus osoittaa välittömästi pahimmat puolensa; toisten yksityisasioihin – ”synteihin” – jatkuvasti puuttuva moralismi on johtanut kieltolakimentaliteettiin, jonka epäonnistumista muun muassa Yhdysvalloissa ei voi olla havaitsematta. Harris on huumeita koskevissa kannanotoissaan huomattavan liberaali eli poliittisesti niin epäkorrekti kuin olla voi. Samalla hän kuitenkin osoittaa, että Yhdysvaltain ”sota huumeita vastaan” on lähinnä osoitus kristillisen järjettömyyden täydellisestä umpikujasta. Se on sekä taloudellinen että moraalinen katastrofi.

Teoksista käy ilmi myös se, että suurin osa soidista ja konflikteista johtuu uskonnoista; kun eri dogmit asetetaan vastakkain ilman toivoa niitä puoltavista todisteista, ei niiden ”paremmuutta” voi ratkaista kuin kättä pitempään tarttumalla.

Itsemurhapommittajan käyttäytymistä on mahdoton selittää niin kauan kuin mukaan kuvioon otetaan *Koraani* ja hadithit, profeetta **Muhammadiin** ja hänen aikalaisiinsa liittyvä islamilaisen perimätiedon kokoelma. Kun näiden vaikutus huomioidaan, voidaan ymmärtää **Osama Bin Ladenin** ja hänen käskyläistensä sekopäinen toiminta.

Harris argumentoi vakuuttavasti, että taloudelliset selitykset islamistiterrorismille eivät päde; Yhdysvallat on itse asiassa *auttanut* musli-

mimaita ja muslimeita paljon enemmän kuin häirinnyt ja nöyryyttänyt. Mutta tämäkin vain lisää länsimaita kohtaan tunnettua raivoa. Jos länsimaalaiset sitten yhtäkkiä kääntyisivät muslimeiksi, ei vihanpidolle enää olisi perusteita. Shiitit ja sunnit tietysti tappaisivat yhä toisiaan, mutta muilta osin maailmantilanne rauhoittuisi merkittävästi. Kaikeksi onneksi muslimalahkojen keskinäinen vihanpito ohjaa osan väkivaltaisesta energiasta pois maailmanvalloituksesta ja terrorismista, toteaa Harris kyynisesti *Uskon loppussa*.

Lahkolaisten keskinäistä vihanpitoakaan ei tietenkään voi selittää muuten kuin uskonnollisen uskon irrationaalisella luonteella: eri lahkot vihaavat toisiaan, koska niiden jäsenet uskovat eri dogmeihin. Järjellä ei asian kanssa ole mitään tekemistä. Jo on aikakin, että joku huimapää sanoo tästä touhusta suorat sanat. Harris tekee sen mitä nautittavimmalla, mutta joskin myös herkempiä lukijoita järkyttävällä tavalla.

Ripaus mystiikkaa, roppakaupalla luonnontiedettä

Neurotieteen tohtoriksi piakkoin valmistuva, täyslaidallisen toisensa perään ampuva uskontokriitikko ei suinkaan kiellä ihmisen taipumusta hengellisyyteen ja pyhiksi luokiteltaviin kokemuksiin. Päinvastoin. Tekijä on syvästi perehtynyt itämaiseen meditaatioperinteeseen ja tältä pohjalta hän luonnostelee empiiristä asennoitumista näihin hämääriin, mystisluontoisiin kokemuksiin. Harris suorii *Uskon loppussa* melkoisella ylenkatseella länsimaista filosofiaa; muun muassa vapaa tahto saa isän kädestä.

Kirjailija ei myöskään kiellä paranormaalien ja vaikkapa reinkarnaation mahdollisuutta. Hän peräänkuuluttaa avointa suhtautumista näihin ilmiöihin. Tämän ohella tekijä puolustaa intuitiota, miettii onko kidutus joissakin tilanteissa moraalisesti hyväksyttävää ja kritisoi voimakkaasti passivismia.

Näihin kysymyksiin keskittyvät esikoisteoksen luvut "Uskon luonne", "Hyvän ja pahan tiede" ja "Kokeita tietoisuudella". Harris esittää käsitystensä tueksi sekä neurotieteellistä tutkimusta että filosofista spekulatiota (vaikka hän toisaalta kieltää spekuloiwansa!) aivotoiminnan, uskomusten, tietoisuuden ja moraalien luonteesta. Kirjan loppuviitteisiin sijoitetuista tieteellisistä ja filosofisista artikkeleista sekä teoksista riittäisi luettavaa muuta-

maksi vuodeksi. Harris mitä ilmeisimmin tietää mistä puhuu.

Tekijän viesti on harvinaisen selväjärkinen: kun hengellisten ja pyhien kokemusten neurologinen perusta ja niiden täsmällinen luonne on selvillä, ei niitä tarvitse enää selittää henkisesti köyhällä, primitiivisellä heimotaikauskolla. Moraalia koskeva eksakti luonnontiede on Harrisin mielestä mahdollinen – ja väistämätön.

Huolestuttavia tilastoja

Tekijä esittää varsin ikäviä tilastoja molemmissa kirjoissaan: Useiden tuoreiden kyselytutkimusten mukaan 22 prosenttia amerikkalaista on varmoja, että Jeesus palaa maan päälle seuraavien 50 vuoden kuluessa. Toiset 22 prosenttia uskoo, että näin käy todennäköisesti (*Uskon loppu*, s. 207-208).

Harris kommentoi, että "nämä ovat samat 44 prosenttia, jotka käyvät kirkossa kerran tai useammin viikossa, jotka uskovat kirjaimellisesti että Jumala lupasi Israelin maan juutalaisille ja jotka haluavat lopettaa evoluution biologisen faktan opettamisen lapsille" (*ib.*).

Tämän ohella kirjailijaa huolestuttaa aiheellisesti se, että "yli 50 prosentilla amerikkalaisista on 'negatiivinen' tai 'erittäin negatiivinen' käsitys ihmisistä, jotka eivät usko Jumalaan ja 70 prosenttia ajattelee, että on tärkeää että presidenttiehdokkaat ovat 'erittäin uskonnollisia'" (*ib.*). Samoin vain 28 prosenttia amerikkalaisista uskoo evoluutioon, mutta jopa 72 prosenttia uskoo enkeleihin.

Harris toteaa, että "tällainen tietämättömyys keskittyneenä kömpelön suurvallan päähän ja vatsaan on nyt koko maailman ongelma" (*ib.*). Todettakoon vielä se, että 65 prosenttia amerikkalaisista on "täysin varmoja, että Saatana on olemassa" (mt., s. 142) ja 74 prosenttia kannattaa kuolemantuomiota (s. 144).

Euroopankaan tilanne ei näytä hyvältä. Ranskassa on nykyisellä syntyvytydellä muslimienemmistö 25 vuoden kuluttua, vaikka maahanmuutto loppuisi huomenna (*Letter to a Christian Nation*, s. 83-84). Tuntien muslimien suhtautumisen naiseen, juutalaiseen, homoseksuaaleihin, vääräuskoisiin ja ateisteihin, ei kehitys todellakaan vaikuta kovinkaan ruusuiselta.

Samoin muhamettilaiset harrastavat edelleen pakkoavioliittoja, kunniamurhia sekä rankaisevia joukkoraiskauksia (*ib.*). Länsi-Euroopan rikostilastotkaan eivät mairittele islaminuskoisia; Harrisin

mukaan 70 prosenttia Ranskan vankiloiden asukeista on muslimeja (*Letter to a Christian Nation*, s. 44).

Järkähtämätön usko ja suvaitsevaisuus

Siitä ei ole kauaa, kun Eurooppa oli vielä pimeyden vallassa. Kun kristinusko sai vapaasti mellaata, paloivat noidat, oppineet ja kerettiläiset roviolla. Myöhemmin roihusivat juutalaiset natsien uuneissa ja tälläkin kauheudella on juurensa kristinuskossa. Harris osoittaa molemmissa kirjoissaan asioiden välisen yhteyden. Katolinen ja protestanttinen kirkko olivat osallisia natsien hirmutekoihin.

Juutalaiset ovat historiallisesti olleet niin kristityille kuin muhamettilaisille vihollisia ja itse asiassa islamiin sisältyvä antisemitismi on paljosta velkaa kristinuskolle. Ateistin näkökulmasta kristityn on tietysti täysin järjetöntä syyttää juutalaisia Jeesuksen murhaamisesta, jos ja kun tämä kristinuskon mukaan oli jumalan tahto. Tällaisen itsestäänselvyyden tajuaminen on tietysti rautakautiseen heimotaikauskoon tukeutuvalta liikaa vaadittu.

Nykyään juutalaisviha on sentään yleistä vain lähinnä islaminuskoisten keskuudessa – muun muassa äärijärjestö Hamasin perustamissopimuksessa mainitaan *Siionin vanhempien päiväkirjat*, joka on venäläinen vääreennös ja juutalaisvastaisen salaliittoteorioiden vakiokauraa. Islamilaisessa maailmassa tällaisiin typeriin satuihin nojaaminen on edelleen arkipäivää.

Eipä silti, etteivätkö juutalaiset itse osaisi olla Pekkaa pahempia: ”Juutalaisuus on luontojaan yhtä jakavaa, yhtä naurettavaa kirjaimellisuudessaan ja yhtä ristiriidassa nykyajan sivistävien vaikutusten kanssa kuin mikä tahansa muu uskonto. Käyttä-

mällä ’uskonvapauttaan’ kiistanalaisella maalla juutalaiset siirtolaiset ovat nyt yksi tärkeimpiä esteitä rauhan tiellä Lähi-idässä. Heistä tulee suora islamin ja lännen välisen sodan syy, jos sellainen joskus syttyy Israelin ja Palestiinan konfliktista” (*Uskon loppu*, s. 86).

Kun pohtii ihmiskunnan uskontojen ja niihin verrattavien totalitarististen uskomusjärjestelmien nimissä tekemiä hirveyksiä, voi ottaa avuksi Harrisin siteeraaman **Will Durantin** osuvan lohkaisun: ”Suvaitsemattomuus on vahvan uskon luonnollinen seuralainen; suvaitsevaisuus kasvaa vain, kun usko menettää varmuuden; varmuus on murhaavaa” (mt., s. 79).

Onneksi Sam Harrisin viesti on kaikesta uskontoihin liittyvästä viheliäisyydestä huolimatta positiivinen; rationaalisuus, tiede ja länsimainen liberalismi voivat estää islamin ja lännen konfliktiin liittyvien apokalyptisten uhkakuvien toteutumisen. Tähän tarvittaisiin jonkinlainen maailmanhallitus ja ennen muuta ikävien tosiasioiden hyväksyminen.

Uskonnollista uskoa pitää voida kritisoida siinä missä uskoa astrologiaan, ufoihin, tonttuihin ja menninkäisiin. *Raamattu* ja *Koraani* eivät ole erehtymättömän jumalan aikaansaannoksia, vaan taikauskoisten, tietämättömien, vallanhimoisten ja julmien paimentolaisten primitiivisiä sepitteitä.

Loppukaneettina Harrisin loistaviin teoksiin en voi muuta kuin täydestä sydämestäni yhtyä *Vapaa Ajattelijan* edellisestä numerosta tutun amerikkalaisen ateistikaverini **Larryn** MySpace-blogillani taannoin esittämään luonnehdintaan: islam, judaismi ja kristinusko; hevonpaskan akselivallat.

Sam Harrisin kotisivut: <http://www.samharris.org/>

Jussi K. Niemelä

Kirjoittaja on tietokirjailija ja vapaa toimittaja

Heppoinen kirja fasismista

Leif Sundström

Fasismi

LIKE 2007

Maisteri **Leif Sundström** on kirjoittanut ensimmäisen suomenkielisen ”yleisesityksen” fasismista. Jo kirjan kansikuva pani epäilemään sisältöä. Kuva on anastettu Sosialistiliiton tunnuksesta, joka on juuri samalla tavalla tyyllitelty nyrkki kuin esimerkiksi *Murros*-lehdessä. Nyrkkitervehdys on perinteinen kommunistien ja anarkistien tunnus, eikä sillä ole mitään tekemistä fasistien kanssa. Varsin pian paljastuukin kirjan tarkoitus. Se on kom-

24

munistien ja eräitten ”kommunistisiksi” väitettyjen valtioiden halventaminen fasismien arvostelun varjolla.

Tekijää ei näy vaivaavan koko käsitteen ”kommunistinen valtio” mahdollisuus. Hän samastaa kommunismin ja Neuvostoliiton, mikä on paljon käytetty halpa keino yrittää todistaa kommunismin romahtaneen ja loppuneen tästä maailmasta. Samaan joukkoon ympätään jopa **Pol Pot**. Fasistin

VAPAA AJATTELUA 4/2007

leiman saavat niin **Stalin** kuin **Mao Zedong** ja tietysti **Kim Jong Il**. Tieteelliseksi yritettyyn teokseen ei tällaista propagandaa voi hyväksyä.

Kirjan yksi keskeinen tarkoitus on selvästi pyrkiä samastamaan kommunismi ja etenkin sosialismin tähänastiset sovellusyritykset fasismiin. Tämä on osa laajaa propagandakampanjaa, jossa hetaan kommunismin olevan samanlaista totalitaarista ja ihmisoikeuksia polkevaa ideologiaa kuin fasismi ja jopa sen äärimmäinen muoto, saksalainen fasismi kaasukammioineen. Kun Sundström on peräti maisteri, hän vääristelee aihettaan tahallisesti eikä tietämättömyyttään.

Kommunismilla ja fasismilla on täysin erilainen lähtökohta jo ihmiskäsityksessä. Fasismi ei hyväksy tasa-arvoa ja samanlaisia ihmisoikeuksia kaikille, vaan erottelee ylemmän kansakunnan, sittemmin myös rodun ja ylemmän luokan hallitsemaan oikeutetuksi eliitiksi. Alempia ja vain orjiksi kelpaavia ovat esimerkiksi alempiroituiset ja eri mieltä olevat.

Kommunismin ihanne taas on tasa-arvoinen ihmiskunta ilman luokkarajoja. Se on mahdollinen vasta, kun tuotantovälineitten yksityisomistus ja keskittyminen harvoille on lopetettu. Tämän vuoksi Neuvosto-Venäjä joutui heti vuoden 1917 jälkeen kapitalistimaitten ankarana ja väkivaltaisen painostuksen kohteeksi, ja sisällissotaa kesti monta vuotta. Tästä taas seurasi Venäjän ja sitten Neuvostoliiton ajautuminen epädemokraattiseksi valvontajärjestelmäksi sivuun kommunismin aatteista. Lopulta vallitsi eräänlainen vainoharha mielivaltaisine vangitsemisineen.

Hieno länsimainen aate joutui Neuvostoliitossa väärin käsiin. Byrokraattinen valtiomonopolistinen valtio kaatui, mutta ei tietenkään kommunismi. Missään vaiheessa edes Venäjällä tavoitteeksi ei asetettu eriarvoista yhteiskuntaa eikä rakenneltu kaasukammioita. Tässä on olennainen ero ja vastakohtaisuus: Saksassa natsiaikaan oli virallisenä tavoitteena eri kansanryhmien ja myös vasemmistolaisten tuhoaminen, mikä myös pantiin pitkälti täytäntöön.

Sundström ei edes yritä määrittellä kohdettaan. Hän toistaa useissa kohdissa kirjaa, ettei fasismia voi määrittellä. Silti hän luokittelee maita ja järjestelmiä fasistisiksi tai ei-ihan-fasistisiksi. Enemmän tai vähemmän sitä muistuttavia ilmiöitä hän on havainnut esimerkiksi **Francon** ajan Espanjassa, Unkarissa, Romaniassa, Liettuassa ja useissa moneen kertaan luettelemissaan maissa. Luetteloista puuttuu kuitenkin Viro, jonka 30-luvun yksipuoluejärjestelmä oli niin fasistinen kuin

maatalousmaa voi olla.

Kauttaaltaan kirjaa vaivaa saman asian toistaminen useissa kohdin. Lisäksi esitys on niin ylimalkaista ja mitään sanomatonta, että sivumäärän olisi voinut supistaa kolmannekseen. Lähdekirjallisuudesta puuttuu eräitä keskeisiä teoksia, kuten **Helanderin Korporatismi**, **Ruostetsaaren Valta muutoksessa** sekä aikalaiskatsauksina itävaltalainen **Balabanoffin Wesen und Werdegang des italienischen Fascismus** ja suomalainen **E.R. Gummeruksen Italia Mussolinin johtamana**. Olennaisin puute on kuitenkin Italian Mussolinin-aikaisen lainsäädännön tuntemattomuus. Ilman Italian fasismien työläin Charta del Lavoro esittelyä koko käsite jää hämäräksi, vain lehtikatsauksiin verrattavaksi.

Kirjan alussa kerrotaan yrityksistä määrittellä fasismi. Esitetyt tunnusmerkkejä vaivaa etenkin, että niissä ei ole tarkasteltu lainkaan alkuperäistä Italiassa rakennettua systeemiä 1920-luvulta. Sieltähän se määritelmä löytyisi, eikä suinkaan Natsi-Saksan huippuunsa viedystä väkivallasta ja rasismista.

Silti kirjan paras osa lienee 2. luku, jossa tekijä kertoo aikaisempien kirjoittajien määrittelyistä. Eräänlaisina fasismien kriteereinä on esitetty muun muassa johtajavaltaisuutta, totalitarismia, valtion säätelemää taloutta, nationalismia, massojen integroimista politiikkaan, väkivallan ihannoitua, maskuliinisuuden ja nuorison ihannoitua ja rasismia. Fasismien on katsottu edustavan niin sanottua keskiluokan valtaa ja siihen kuuluu voimakas marxilaisuuden, liberalismien, demokratian ja kansalaisyhteiskuntien vastustaminen.

Omasta puolestani katson fasismien olennaiseksi ominaisuudeksi valtion ja suurpääoman yhteenliittymisen, joka on tyylikkäästi puettu korporatismien muotoon. Juuri korporatismi on keskeinen fasistisen järjestelmän ominaisuus. Nykyaikana systeemiä muistuttaa sosiaalidemokraattien ylistämä kolmikantainen tulopolitiikka, jossa ylätasolla määrätään paitsi tulonjaosta myös pitkälti lainsäädännöstä.

Italian järjestelmään kuului myös pakkojäsenyys ja rangaistuksilla sanktioitu työrauhavelvollisuus. Järjestelmään kuului valtion korostaminen yhteistä hyvää ajavana voimana, jota kaikkien piti palvoa. Valtio ja valtapuolue valvoivat kaikkea. Perusoikeuksia, kuten sananvapautta ja vapaita ammattiyhdistyksiä, rajoitettiin. Olennaista oli myös kilpailevien puolueitten vainoaminen ja valtion osaksi muutetun ay-liikkeen ja fasistipuolueen tukeminen valtion varoilla. Ay-liike oli vain systeemin ja puolueen apujärjestö, joka oli integroitu valtakoneistoon.

Fasismia on oivallisesti luonnehdittu äärimmäisek-

si kapitalismiksi, koska se antaa mahdollisuuden tehostaa työvoiman hyväksikäyttöä estämällä yksilönvapaudet, työtaistelut ja vapaat yhdistykset. Alkuperäiseen fasismiin ei kuulunut rasismi, joskin omaa kansakuntaa ja sen kulttuuria ja historiaa korostettiin. Italiassa toimi juutalaisiakin aktiivisina fasisisteina. Saksa kehitti sitten fasismiin rotuopiksi ja erityisen vahvasti kommunismin vastaiseksi väkivaltakoneistoksi. Fasismi ei missään tapauksessa ole sama asia kuin rasismi eli rotusyrjintä. Sundström ei näihin asioihin kiinnitä mitään huomiota.

Eräitä hokemia

Sundströmiä vaivaa voimakas tarve kautta linjan todistaa kommunismi samanlaisiksi väkivaltajärjestelmäksi kuin fasismi, jolla hän lähinnä tarkoittaa vain natsi-Saksaa. Tästä kompleksista johtuu läpi kirjan toistuva fasismien selittäminen oikeastaan olemattomaksi, mutta sosialistimaitten todistaminen todelliseksi hirmuvalloiksi. Niinpä Neuvostoliitossa terrori oli olennainen osa hallintoa, kun taas **Hitlerin** Saksa ja **Mussolinin** Italia perustuivat ainakin jollakin tavalla massojen vilpittömään kannatuksen (s. 31). Kommunistikumouksen pelko sai Italialaiset yhdistymään ja fasismien valtaannousu ”rauhotti” tilanteen (s. 62).

Surullista on huomata, että valtiotieteilijänä (?) esiintyvä Sundström ei tunne lainkaan marxilaista kirjallisuutta ja ideologiaa. Tämä paljastuu varsin karkeasti jo kirjan johdannossa, jossa tekijä kuvaa Pohjois-Koreaa ja Kiinaa ”kommunistisiksi maiksi” joissa on nähty fasisistisia piirteitä (s. 11). Epäloogista tähän nähden on tietysti, että hän väittää heti perään kommunismin romahtaneen ja jopa täydellisemmin kuin fasismien (s. 13). Sundströmin mielestä kommunismi ”toteutui” Venäjällä (s. 43). Outo selitys on sekin, että Pohjoismaista Suomi oli ennen fasisminen 1930-luvulla, koska kommunistit olivat niin vahvoja! Suomessa SKP oli kielletty ja monet aktivistit olivat vankilassa vastoin kuin muissa Pohjoismaissa.

Sundström toistaa eri sanamuodoin, että fasismia ei ole edes mielekästä määritellä (esimerkiksi s. 38, 42-43, 267). Se on ominaisuus, jota esiintyy eri valtioissa enemmän ja toisissa vähemmän. Mutta miten sen määrää voi mitailla, ellei sitä ensin ole määritelty? Tässä päädytään lopulta siihen, että kaikki valtiot ovat fasisistisia jossain suhteessa (s.268).

Tämä ajatus tulee kirkkaasti ilmi kirjan viidennessä luvussa, jonka pitäisi olla keskeinen, otsikoltaan Fasistinen yhteiskunta. Siinä kerrotaan muun mu-

assa Saksan SS-joukoista ja Gestaposta, jotka selitetään poliisin asettumisena armeijan tilalle. Poliisi on vallan säilymisen viimeinen tae. Fasismissa ”poliisin tehtävä on ennen kaikkea ehkäistä rikoksia ennalta sen sijaan, että se etsisi tapahtuneiden rikosten objektiivisia syyllisiä.” (s. 161) Mutta näinhän poliisin tehtävä määritellään nyky-Suomessakin. Ennalta estäminen on poliisin ensisijainen tehtävä jo poliisilain 1 §:n mukaan. Eri asia on sitten, missä määrin se estäminen kohdistuu jo pelkkiin luultuihin aikomuksiin ja ajatuksiin, kuten Suomessa on käynyt mielenosoitusten yhteydessä...

Näkymiä

Tästä tullaan ehkä kirjan varsinaiseen antiin. Sanoma on, että fasismi voi eri nimisenä nousta missä tahansa, kun yhteiskunnalliset edellytykset ovat olemassa. Omalla nimellään se ei menesty, mutta fasisistisia ilmiöitä voi sisältyä yllättävissäkin yhteyksissä. Sundström viittaa ay-liikkeen rooliin ja toteaa fasismien saaneen aikanaan kannatusta myös ay-liikkeessä eri maissa. Tämä koski etenkin sellaista ay-liikettä, joka ei hyväksynyt sosialismia (s. 62). Tähän voi todeta, että alkuperäinen italialainen malli jopa edellytti ay-liikkeelle ”kanssahallitsijan” roolia.

Kuten Sundström toteaa, länsimaissa ay-liike on irtautunut marxismista ja muuttunut ”etujärjestöksi, jolloin se voi saada fasismille ominaisia piirteitä” (s. 39). SAK on jo yli 10 vuotta sitten julistautunut jopa työväenliikkeestä irralliseksi liikkeeksi muun muassa johtajiensa **Pekka Ahmavaaran** ja **Kirsti Palanko-Laa’an** kirjoituksissa.

Toistaiseksi kaikki näyttää kuitenkin kirjan mukaan olevan hyvin: niin sanotut ääriliikkeet eivät ole menestyneet ja demokratia – eli siis kustalaisuus? – on voimissaan. Uhkia kuitenkin on, kun kaikki eivät hyväksy perusteetonta maahanmuuttoa ja kun kaukana lännessä sijaitseva **Hugo Chavezin** johtama Venezuelakin on ”länsimaalaisvastainen”. Eli logiikka heittää pahasti.

Lopuksi (s.280) Sundström luo **Laqueuriin** tukeutuen perin oudon ja kaamean näkymän tulevaisuuden fasismista. Kommunismin uusi tuleminen tapahtuu nationalistisessa ja uskonnollisessa yhteistaloudessa, joka on uuden ajan fasismia. Kirja päättyy itsekin samanlaisena sekamelskana kuin se esittää kohteensa. Tieteellistä otetta kirjassa ei ole. Ei sitä kannata ainakaan ostaa.

*Kalevi Hölttä
oik.lis. Helsinki*

Ei aatteet käskemällä loppu

Pentti Niskanen julisti (VA 3/2007, ”Kommunisti, fasisti, muslimi”) kommunismin ja fasismin kuoleiksi. Sen sijaan näihin verrattava (!) islam voi entistä paksummin. Pitkään muodissa ollut jokapäiväinen kommunismin ja kommunistien haukuminen on ehtinyt jo meidänkin lehtemme sivuille, jopa kovin synkässä ja alkeellisessa muodossa. Niskasen ilman päätelmiä päättyvä vuodatus ansaitsee pari kommenttia.

Ensinnäkin kommunismi on siis loppunut. Se ”tu kahtui ikään kuin itsestään.” Niskanen turvautuu alkeelliseen mutta paljon käytettyyn keinoon – kommunismin ja Neuvostoliiton samastamiseen. Neuvostoliitto oli eräänlainen kokeilu, jolla sanottiin rakennettavan sosialismia. Ei kai kukaan edes NL:ssä ole väittänyt, että siellä olisi vallinnut kommunismi. Länsimainen hieno aate joutui vähä vähältä ja paljolti ulkopuolisten hyökkäysten oloissa väärin käsiin. Siitä tuli väline aivan muihin tarkoituksiin kuin aatteen sisältö edellyttää.

Käytännön ja teorian ristiriitaa on joskus verrattu noitien polttamiseen ja kidutuksiin kristillisessä kirkossa ilman, että uskonto tai ainakaan niin sanottu Uusi testamentti, suoraan kehottaisi siihen. Kyllä kommunismin ihanteet ja kommunistinen liike ovat voimissaan eivätkä ne julistamalla mihinkään häviä. Kapitalismi ei varmaan ole ikuinen systeemi.

Toiseksi fasismin on Niskasen mukaan loppunut, kiitos amerikkalaisen asevoimien ja atomipommin. Tässä taas ilmeisesti italialaisperäinen fasistinen ideologia samastetaan natsi-Saksaan ja Japaniin. Todellisuudessa fasismi kyllä elelee ihan hyvin, vaikkakin eri nimisenä ja eri maissa erivahvaisena. Siihen kuuluvat korporatioitten valta, pakkajäsenyydet, valtion ja suurpääoman liittoutuminen sekä ay-liikkeen ”kanssahallitseminen” ovat tuttuja meilläkin.

Pahimmalta tuntui vasemmiston leimaaminen viidenneksi kolonnaksi eli siis suomeksi selkäänpuukottajaksi taistelussa ”barbaarien raakaa voimaa” eli aggressiivista islamia vastaan. Kommunismiin kuuluu tietysti aina ateismi, joka on luonnollinen osa materialistista maailmankatsomusta. Niskasen väite, että vasemmistolaiset taputtavat talibaneja päähän ja suurat ovat korvanneet Maon punaisen kirjan vasemmiston ”letkanvetäjien” taskussa, on törkeä ja täysin perustelematon väite. Väitteen takana voi olla vain propagandan uhrin pyrkimys miellyttää valtaapitäviä. Kaunaisuudella ja ivalla Niskanen on hankkimassa suosiota ties

keneltä.

Tiedän kyllä, että vasemmistolaisissa lehdissä on voimakkaasti tuomittu Yhdysvaltain rikokset ihmisoikeuksia vastaan. Mutta on melko karkeaa syyttää sodan ja tappamisen vastustajia islamisteiksi. Emme me valtionkirkkoakaan aio tuhota pommeilla ja pappeja likvidoimalla, vaan kunnon ateisti antaa tietysti uskovaisille oikeuden harjoittaa taikauskooaan. Tehköt sen omilla varoillaan ilman valtion tukea ja ihmisoikeuksia loukkaamatta.

Pari virhettä mainittakoon vielä. Kristinuskolla ei ole ”länsimaista jumalaa”, vaan kyllä se on samoista lähteistä kuin islamkin eli idän paimentolaistaruista. Toiseksi tuskin kukaan enää uskoo väitteeseen, että vasemmistolaisuus perustuu kateuteen tai haluun hyökätä (jopa ”jihadiin”) paremmalle osalle päässeitä vastaan. Niskasen käyttämä sanonta ”paremmalle osalle päässeet” onkin oikeastaan paljastava koko kirjoituksen tarkoituksen kannalta. Sanonta viittaa siihen, että jostain ylhäältä on jaettu ihmiset hyväosaisiin ja huono-osaisiin.

Ainakin sen johtopäätöksen voi kyllä Niskasen avustuksella tehdä, että uskontojen vastaista liikettä on voimistettava etenkin niin sanottujen ihmisoikeusaktiivien keskuudessa. Onhan uskontojen määräämää lisääntyminen ja ehkäisyn kielto jo sekin selvässä ristiriidassa aktivistien ajaman kehitysavun kanssa. Maailman täyttäminen lopettaa kyllä lopulta kaiken avun. Samoin olisi huomattava, että ihmisoikeuksista oikeus elämään ja ruumiilliseen koskemattomuuteen on toki tärkeämpi kuin oikeus elää vanhojen uskomusten vallassa.

Niskasen puolustelema Yhdysvaltain ja Israelin fasistinen ja osin rasistinen väkivalta on tämän ajan suurin ihmisoikeusrikos. Se pitäisi presidentin ja ulkoministerinkin ottaa esille maailmalla liikkueessaan. Pienemmät rikkeet he kyllä muistavat tuomita ainakin niissä maissa, jotka eivät ole Naton suosikkeja.

Media vatvoo joka päivä maahanmuuttajien asemaa. Tässä yhteydessä on tarpeen lisätä arvostelua maahanmuuttajien porvarillista ja uskonnollista kiihotusta vastaan. Vasemmiston on syytä tuomita tänne tuotu suvaitsematon uskonto ja täällä hysähty uskonnollisten erioikeuksien antaminen. Uskontoja ja niiden suosimista on voitava arvostella ilman rasistin leimaa.

Lopulta joudun sittenkin kiittämään Niskasta. Hänen aiheensa on vapaa-ajatteliijoille sopiva ja ehkä keskustelu tästä piristyy.

Kalevi Hölttä

Kokemuksen moninaisuus ja uskonnottomien yhteisö

Lehden viime numerossa (3/2007) **Kauko Tuovinen** esittelee kolmea minuuttiaan erityisesti kuoleman idean kautta. 'Rationaalinen ykkösminä' puhuu kuolemasta 'fakta hommana'. Kakkosminä sensijaan 'on taipuvainen uskomaan' yhtä ja toista kuoleman jälkeisestäkin kokemuksesta sekä pelkäämäänkin ykkösminän tietämää tyhjiin raukeamista. Tuovinen viittaa miniä olevan useampiakin mutta kuvaa lopuista vain kolmosminän, jolle kuolema onkin sitten kaunis lohtu ja lupaus jostakin, mitä 'todellakin saan'.

Tekstin sävystä rohkenen arvata Tuovisella olevan myös puolijuonikas nelosminä, joka hivenen mestaroi kolmea vähän yksioikoisempaa kumppaniaan. Mutta on nelosminällä kauniitakin puolia. Juuri se mahtaa olla takana varoittelemassa kakkosminää integroimasta sitä sun tätä 'elimelliseksi ja elämykselliseksi osaksi' itseään. Ja puhuttamalla sopivasti ykkös-, kakkos- ja kolmosminää nelosminä saa hauskaasti esiin, miten suurissa pulmissa ollaan todellisten kokemusten kanssa, jos/kun maailmankuva määritellään ykkösminän tapaan vain rationaalisti tavoitettavaan turvautuen.

Niinpä Tuovinen ei erittele esiin lisää minuuksiin, mihin rinnan hajautuneesti prosessoiva aivotmieli -järjestelmä antaisi varsin hyvät mahdollisuudet. Sensijaan hän antaa sympaattisen kolmosminänsä kertoilla minättömyyden kokemuksesta. Minästä voi siis päästä eroon ilman kuolemaakin. Se taito tai kokemus on niin sanotussa idässä nähty varsin arvokkaana ja usein vaihtoehtonakin 'yltiöläntiseen egokeskeisyyteen ja minäfundamentalismin' verrattuna.

Mutta meidän arjessamme näyttää, että nyky-suomalaiset uskovat maailmasta irralliseen minään sekä itsen ja ulkomaailman erillisyyteen paljon lujemmin kuin jumalaansa vaikka sattuisivat kuulumaan kirkkoonkin. Kuitenkin esimerkiksi maailman-kaikkeuteen yhtymisen kokemus on eräissä ajatussuunnissa varsin tavallinen ja täälläkinpäin eri muodoissaan usein tavattava. Mitään yliluonnollista se ei sisällä, vaikka saakin vastaansa usein järkevällä minällä perusteltua ennakkoluuloa. Ihimillisen kokemistapamme joustavuus on tässäkin asiassa riittävä ja myös läntisen aivotieteen toteennäyttämä, kuten lehden saman numeron pääkirjoituskin kertoo.

Harjaantunut mielensä käyttäjä voi helposti häivyttää rajan itsensä ja ulkomaailman, subjektin ja objektin väliltä. Tämä ei ole pelkkää hengentiedettä vaan siis todennettavissa aivoja kuvantamalla. Minuuteen tai identiteettiyyppiseen samuuden kokemukseen pysähtyminen ei ole ollenkaan ainoa mahdollisuus, vaikkakin sopivin annoksin monessa tilanteessa käyttökelpoinen.

Identiteettiä purkavia autenttisuuden mahdollisuuksia avautuu koettavaksemme koko kirjo. Räjätömyyden, minättömyyden tai ykseyden kokemukset ovat kuitenkin olleet läntisten teknologia-painotteisten perususkomusten oloissa vähemmän arvostettuja. Niiden rippeetkin jäivät huomaamattomiin silloin kun jokin katsomuksen muoto on ne kieltänyt tai katsoo löytävänsä minän lievennyksiä vain mielenvikaisuudesta ja uskonnoista. Niinpä ne arkiset ja juhlatilanteet, joissa minuuden kokemus tai erittelevä subjekti ei virity, jäävät usein sekä huomiotta, nauttimatta että jalostumatta.

Kuitenkin monet ihmisten kohtaamiset ja luontoon samastumiset saavat elähdyttävän merkityksensä juuri minuuden rajojen raukenemisessa. Huomaamatta jäädessäänkin itseä laveamman ykseyden kokemus on monille tuttua ainutlaatuisuutta tilanteissa, joissa kokija ja kokemus yhtyy eikä viipaloidu subjektiksi ja objektiksi. Rationaalissa subjekti-objekti -maailmankuvassa eletäessä tuo jää yhtä etäiseksi kuin järkipuhe tietyissä uskonnollisissa konteksteissa.

Vapaan ajattelun kehittämisessä saattaisikin kokemuksen muotojen diversiteetti olla yhtä edullinen voimavara kuin biodiversiteetti on luonnon rikkaukselle. Tällöin oman oikeassa olemisen tiukka argumentointi uskonnollisia lähetyskäskyjä mukaellen ja kokemusten identtisyttä tavoitellen voisi jäädä toisarvoisemmaksi. Samalla uskonnottomuuden merkityksellisyys ja yhteiset edut valtiuskonnollisessa ympäristössä voi saada uusia ulotuvuuksia. Vetovoima – järjestönkin – varmaan kasvaa ideoiden moninaisuuden ja vaivalloisen elämän helpotusten kautta, kuten esimerkiksi perusteita kyselemätön eroakirkosta.fi -sivusto on osoittanut.

Totte Vaden

Hyväntekeväisyydestä

Helsingin Sanomat lähetti kesäkuun alussa toimittaja **Mirva Tuusan** tekemään juttua hyväntekeväisyydestä, johon minuakin haastateltiin. 4. kesäkuuta julkaistu juttu sai jotkut kirkonmiehet kommentoimaan asiaa lehden mielipidesivuilla. Kirkkoneuvos **Seppo Häkkinen** (HS 17.6.) huomautti, että kirkolle avustustyö ei ole imagon kiillottamista eikä pr-toimintaa.

Minä olen asiasta toista mieltä. Mikäli kyseessä olisi pelkkä puhdas auttamisen halu, ei sitä tarvitsisi mediassa mainostaa – eivät uskonnottomatkaan siitä numeroa tee, vaan auttavat tilanteen vaatiessa kykyjensä mukaan. Näkemystäni tukee sekin, että aina auttamisen yhteydessä tuodaan esiin mahdollinen seurakunnan jäsenyys. Mitä muuta tuo on kuin kilven kiillottamista? Yleensä ihmiset auttavat tai eivät, riippuen kotikasvatuksesta, luonteesta ja mahdollisuuksistaan.

Seurakuntaneuvoston jäsen **Josa Jäntti** (HS 4.6.) puolestaan kirjoitti melko karusta todellisuudesta kuinka kirkon työntekijöiden ja vapaa-ehtoisten avulla saadaan 'henkisesti raiteilleen' monet yksinäiset vanhuksat. Tämä epäilevän vanhuksen ruotuun takaisin saattaminen tapahtuu monesti varsin kyseenalaisin keinoin. Minulle ovat uhrin kertonut monenlaisesta painostuksesta, jotta vanhuksat eivät eroaisi kirkosta vielä vanhoilla päivillään ja jotta yksinäisen ihmisen omaisuus saataisiin ohjattua kirkon tai muiden uskonnollisten järjestöjen pohjattomiin kassoihin. Kuten Häkkinenkin totesi tämä 'vaatii toimivan organisaation ja osaavat työntekijät. Tässä kirkolla on pitkä kokemus'. Töitä on totisesti tehty, sillä luterilainen kirkko taitaa olla Suomen kolmanneksi suurin maanomistaja pörsisijoittamisesta puhumattakaan.

Oikeamielisessä yhteisössä ei tarvita hyväntekeväisyyttä, koska sivistynyt yhteiskunta ei jätä vähempiosaisempia oman onnensa nojaan tai heitteille eikä rakentele luokkaeroja synnyttämällä "kahden kerroksen väkeä". Sen sijaan hyväntekeväisyyden voi katsoa ylläpitävän kurjuutta ja parempiosaisien omatunto tulee hoidettua mitättömin "uhrauksin".

Ongelmat katoaisivat, jos kansalaiset luopuisivat ahneesta oman edun tavoittelusta ja äänestäisivät vaaleissa yhteisen hyvän puolesta. Nykymenossa kaikki ajavat vain omaa etuaan, jolloin jälki on sen mukaista: arvot kovenevat ja häikäilemättö-

myys lisääntyy.

Näissä oloissa kaikenlaiset välistävetäjät ja saalistajat ovat apajilla hyväntekeväisyyden nimissä, kuten toistuvasti voimme lehdistä lukea.

Varsinaisten rikollisten lisäksi tahoihin voi laskea jokseenkin kaikki uskonnolliset yhteisöt, jotka käyvät "saattamassa raiteilleen" hyväuskoisia vanhuksia, joiden omaisuus kelpaa taivaan tavoitteluun. Historiankirjat kertovat tapauksesta valtiokirkon piirissä, jossa pari ikäneitoa Helsingin liepeillä testamenttasi omaisuutensa Kuusisaarensuudun kirkolle sillä ehdolla, että heille soitetaan sielunkelloja (?) maailman loppuun asti joka päivä heidän siirryttyään ilmavoimiin. Tämä tapahtui tosin joskus keski/uudenajan vaihteessa. Varmaa kuitenkin on, ettei tuota testamentin määräystä ole noudatettu, vaikkakin nykyisin hirvittävän kallis omaisuus kelpasi kirkolle, joka on sen äskettäin muuttanut miljoonaomaisuudeksi myymällä alueet rikkaiden asuinalueeksi.

Tätä käytäntöä sovelletaan tänäkin päivänä mahdollisuuksien mukaan. Näitä mahdollisuuksia näyttään kautta rantain myös puolustettavan *Helsingin Sanomienkin* palstoilla. Tiedän ainakin kaksi kirkkoherraa, jotka lähipiirissään imuroivat noin 100-vuotiaiden vanhuksien omaisuudet omiin taskuihinsa. Erityisen 'huolissaan' näyttävät seurakuntalaiset olevan yksinäisten vanhusten kohtelusta, joilla ei satu olemaan perillisiä, mutta on omaisuutta. Jos yhteiskunta huolehtisi jäsenistään, ei möinen melskaaminen tulisi kyseeseen uskonnollisen aivopesun varjolla.

*Paula Vasama
toiminnanjohtaja*

Vapaa-ajattelijain liitto ry - Fritänkarnas förbund rf

Puheenjohtaja
Robert Brotherus
(045) 114 5602
robert@iki.fi

Varapuheenjohtaja
Eino Huotari
(044) 081 6543
eino.huotari@kolumbus.fi

Pääsihteeri
Jori Mäntysalo
(03) 265 7483
jori.mantysalo@uta.fi

Tiedottaja
Petri Karisma
(040) 748 9532
petri.karisma@orvokki.net

Toiminnanjohtaja
Paula Vasama
(09) 715 601
paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: (09) 715 601
faksi: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00

Kotisivu
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys
Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry
Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puhelin: (044) 592 0210
fovap@hotmail.com
Tilinro: 432720-242580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry
Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: 040 704 7258
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry
Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 HELSINKI
puhelin: 050 365 6808
qsj04@yahoo.com

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry
Ari Sulopuisto
Karhantie 27, 80230 JOENSUU
email: ari.sulopuisto@pp.inet.fi
Tilinro: 478530-220795

Keski-Uudenmaan vapaa-ajattelijat ry

Veikko Laine
Kartanontie 39, 04400 JÄRVENPÄÄ
puhelin: (09) 287 236
v.laine.kiuru@kolumbus.fi
Tilinro: 157860-5428

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry
Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87350 KAJAANI
puhelin: (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>
Tilinro: 800017-01763139

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry
Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8, 03600 KARKKILA
puhelin: (09) 225 5930
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry
Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puhelin: (016) 232 585
<http://kemi.vapaa-ajattelijat.fi>
Tilinro: 800018-810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry
Marko Koivuniemi

Ainolankaari 2 A 24
40520 JYVÄSKYLÄ
puhelin: (0400) 429 540
koimark@iki.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry
Karjalantie 2-4, 48600 KOTKA
puhelin: (05) 2186047,
(040) 585 6066
vapaa.ajattelijat@kymp.net

Lahden Vapaa-ajattelijat ry
Saimaankatu 3-5 B34, 15140 LAHTI
puhelin: (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry
Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 LUUMÄKI
olavi.korhonen@pp.inet.fi
Tilinro: 410810-2135498

Länsi-Uudenmaan ateistit ry
Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1
00750 HELSINKI
puhelin: (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi

<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>
Tilinro: 800021-5478381

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry

Reijo Raappana
Raappanantie 7
95830 VAATTOJÄRVI
puhelin: (016) 547 702
Tilinro: 131930-101491

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Sirkka Salonen
Hoppulankatu 5, 37120 NOKIA
nokiam@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia>

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU
puhelin: (040) 536 0345
jsaksio@jippii.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu>
Tilinro: 800014-70106015

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry

Heljä Pekkalin
Kuntalantie 5 A 7
45700 KUUSANKOSKI
puhelin: (040) 704 4638
helja.pekkalin@pp.inet.fi
<http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/>
Tilinro: 108330-8831

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry

Anssi Kontkanen

Puijonkatu 37 B 60, 70100 KUOPIO
puhelin: (0500) 629 365
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo>

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry

Leena Linnovaara
puhelin: (019) 544 110
Tilinro: 112450-479830

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Kari Hanka
Nallinkatu 3 B 13, 21230 RAISIO
puhelin: 050 56180113
khanka@dnainternet.net
Tilinro: 430921-297460

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Erja Sallinen
Siimeksentie 34
26740 VASARAINEN
puhelin: (0400) 255 074
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta>
Tilinro: 126930-624815

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41
60200 SEINÄJOKI
puhelin: (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi
Tilinro: 129230-101328

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B
33100 TAMPERE
puhelin: 045 1303837
yhdistys@tampere.vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.tampere.vapaa-ajattelijat.fi>

Turun Vapaa-ajattelijat ry

Tauno Lehtonen
Vesitormintie 4 C 14, 21530 PAIMIO
puhelin: (050) 3250 891
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1
65100 VAASA
pentti.suksi@netikka.fi

Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry

Hannes Koivumäki
Ensonatie 47 A 4, 55610 IMATRA
puhelin: 050 555 7793

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa, Petroskoinkatu 28
78200 VARKAUS
puhelin: (017) 552 7277

Vapaa Ajattelija

63. vuosikerta

Painos 2000 kpl

Painopaikka
Uusimaa Oy

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus

Toimitussihteeri

Marketta Ollikainen

Toimitus ja taitto

LavengriPress
Neljäs linja 17-19 A 26
00530 Helsinki
puh: (09) 726 1972
marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Tilaukset ja

osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh: (09) 715 601
fax: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

koko sivu 235 e
puoli sivua 135 e
1/8 sivua 50 e

Tilaushinta

22 e/vuosi
kuusi numeroa vuodessa

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Lokakuussa 2007

Lehteen tulevan aineiston toivotaan olevan perillä toimituksessa 21. syyskuuta 2007 mennessä.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

Moraali mahdollinen ilman uskontoja!

Oulun Seudun vapaa-ajattelijat järjestävät yleisölle avoimen seminaarilaisuuden moraalista ilman uskontoja lauantaina **6. lokakuuta 2007 kello 11.00 – 14.00**. Paikkana on Oulun kaupungin pääkirjaston Pakkalan sali.

Seminaariin alustajiksi ovat lupautuneet professori emeritus **Anto Leikola** Helsingin yliopistosta ja professori emeritus **Kari Sallamaa** Oulun yliopistosta.

Tervetuloa
Oulun Seudun Vapaa-ajattelijat ry

Lähetätkää minulle lisätietoja

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

Haluan liittyä jäseneksi

Valitse jäsenyhdistys edelliseltä sivulta

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAikka _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI